N°. 44. Donderdag 2 November 1911. 12de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

De Vereeniging tot oprichting van Jonge-Vrouwenscholen in Ned.-Indië.

Onlangs deden het Bestuur en het Aanbevelend Comité dezer vereeniging hier een warm beroep op de medewerking van allen, die iets voelen voor het goede doel, waarnaar gestreefd wordt. Wij kunnen thans de blijde tijding mededeelen, dat reeds ruim honderd belangstellenden als lid of donateur tot de vereeniging zijn toegetreden. Dit aantal is voor een begin vrij bevredigend, maar natuurlijk lang nog niet voldoende, en wijl er nu van verschillende kanten als motief voor het nog-niet-meedoen werd opgegeven, dat men niet genoeg over het streven en de voorgestelde wijze van uitvoering is ingelicht, leek het ons niet ondienstig toe het volgende schetsje uit Jong-Indië over te nemen, dat door de ontwerpster en vermoedelijke uitvoerster van het mooie plan geschreven is.

Eventueele bewijzen van belangstelling adresseère men aan den secretaris der vereeniging, den heer H. de Chauvigny de Blot, 2e Schuijtstraat 252, Den Haag.

Noodig en Mogelijk!

. . . . . dat zich voor haar de poorten der jonge-vrouwenschool openen mochten, waar zij zich zouden kunnen leeren bekwamen in alle vrouwelijke Oud-Hollandsche werkzaamheden, die de spieren stalen en de geest opgewekt houden!
(Jong Indië, 2e j., No. 9).

De zon neigt ter kimme — de westelijke hemel is bloedrood gekleurd, terwijl het zachtblauwe schijnsel der maan schuchter waagt zich baan te breken.

Een gezelschap, bestaande uit een zestal personen, volgt een laan van tamarindeboomen. Zij wijzen elkaar een achter groen verscholen woning. Boven het hek prijkt een sierlijk houten bord, waarop in duidelijke letters te lezen staat: „Julianastichting".

Spelen wij even den rol van luistervink: „Zouden we op dit late uur ontvangen worden?" hooren we vragen. „Ons voornemen is verlof te vragen om morgen op een door de directrice te bepalen uur de inrichting te mogen zien". Het antwoord luidt: „De directrice zal het zeker aangenaam zijn te merken, dat we belangstellen in haar werk; de jonge inrichting heeft ons aller steun van noode; we zullen dan ook niet nalaten er een tastbaar bewijs van achter te laten."

Het gezelschap is de poort genaderd, belt aan en wordt binnengelaten in een eenvoudig, maar smaakvol ingericht vertrekje, dat tot ontvangkamer dient. Stilzwijgend sluiten wij ons er bij aan.

Tal van teekeningen versieren de wanden, handwerkjes de meubels; de zacht geurende fraaie bloemen, sierlijk gerangschikt in rieten kokers, streelen reuk en gezicht. Dat we ons in een huis des vredes bevinden, komt als eene openbaring over ons en als de zuivere tonen van heldere meisjesstemmen ons gehoor bereiken, gevoelen wij, dat het ons goed is, in zulk een omgeving te mogen vertoeven. Vrede op aarde — in de menschen een welbehagen! Ja, zoo heeft de Schepper aller gaven het gevoeld.

Niet lang zijn we in gepeins verzonken. Het „Ora et Labora" treft ons oog. De achterzijde van het vertrek is geheel ingenomen door een groote glazen kast, waarboven wij die zinspreuk lezen.

Nader getreden zien wij een menigte voortbrengselen van huisvlijt en kunstnijverheid. Hierdoor worden wij herinnerd aan de uiterst praktische strekking van de Julianastichting: „opheffing van het Indische meisje door getrouwe plichtsvervulling en stagen arbeid".

Daar wordt de deur geopend en de directrice treedt op ons toe. Als zij onzen wensch heeft vernomen, bepaalt zij welwillend een uur voor den volgenden dag. Ze dringt er op aan, dat wij ons reeds vroeg in den morgen zullen aanmelden, want, zegt zij, op het heetst van den dag moeten mensch en dier de koelte opzoeken en moet inspannende arbeid vermeden worden.

Als wij later op den avond nadenken over dit gezegde, dringt zich de vraag aan ons op: of wij Europeanen misschien te weinig rekening houden met deze hoogst eenvoudige waarheid en of dit misschien de reden kan zijn van de vroege uitputting der Europeanen in Nederlandsch Oost-Indië?

Bij ons vertrek, leidt onze gastvrouw ons nog even rond door den bloemtuin en vertelt ons, wat een rijke bron van inkomsten deze voor de jonge inrichting is.

Wij laten niet na ons ieder van een sierlijk ruikertje te voorzien, waarvoor wij ons penningske offeren. Zij vertelt ons, dat, naar zij hoopt, weldra een tweede — een zusterinrichting, in 't leven geroepen zal worden van de spaarpenningen, in de Julianastichting verdiend, „want", zegt ze, „onze inrichting kan niet meer dan 30 meisjes voorthelpen, terwijl wij reeds aanvraag tot toelating hebben voor een tweede dertigtal."

Den volgenden morgen om 6 uur bevinden we ons voor de poort. Getroffen kijken we rond. Hadden we gemeend de nijvere schare vóór te zijn, dan hadden we ons deerlijk vergist. Alom bedrijvigheid.

Hier zien we een vijftal meisjes met onderzoekenden blik in den bloemtuin rondwaren om te snoeien, te steunen, te spitten, te besproeien, te stekken, te zaaien, te planten, te oculeeren, alles naar den eisch. Ginds een tweede vijftal in den moestuin met dergelijken arbeid bezig. Bij de hoenderhokken, de veestallen dezelfde bedrijvigheid. Op den achtergrond verheft zich een groote loods, waarin lange tafels. Een tiental meisjes zijn bezig manden te vullen met frissche, pas gesneden en geplukte groenten en bloemen, flesschen te vullen met melk, mandjes met versche eieren. Inlandsche bedienden staan gereed al wat klaar is naar de plaats van bestemming te brengen.

Verder gaande, komen we bij de keuken en provisie-kamers, waar vlugge meisjes met haastigen tred af en aan gaan. Sommigen zijn bezig met het bereiden van geleien, stroopen, confituren, zuren enz. Ten zeerste wordt de vrijgevigheid der suikerfabrikanten geroemd, die om strijd de inrichting steun verleenen door het toezenden van krandjangs suiker. De benoodigde vruchten zijn afkomstig van den boomgaard der inrichting.

Verwonderd staan we even stil; we hooren kinderstemmen, terwijl we meenden, dat de Julianastichting slechts meisjes van 13 tot 20 jaar opnam. Als we onze vriendelijke geleidster opheldering vragen over de aanwezigheid van kinderen, antwoordt zij: „Onze directrice tracht onze meisjes in alle opzichten voor te bereiden voor de taak, die haar wacht, d. i. goede echtgenooten en moeders te zijn van een zich kranig-ontwikkelend volk. Daarvoor is het dringend noodig, dat zij het jonge kind leeren verzorgen. Daarom is aan onze inrichting een kinderafdeeling verbonden, waarin tegen billijke vergoeding jonge kinderen ter verpleging worden opgenomen. Daar wij in een gezonden streek wonen en de gezondheidbevorderende leer hier hoogtij viert, konden wij reeds menig kind, dat voorheen een kwijnend bestaan voortsleepte, in bloeiende gezondheid aan de ouders teruggeven. Met de grootste liefde en toewijding verzorgen onze meisjes de zwakke schepseltjes, die hier gebracht worden; zij kennen geen grooter genot dan de rozen op de bleeke kindergezichtjes te zien ontluiken en 't is alsof zij, die in haar jong leven zoo weinig liefde hebben ondervonden, den ganschen schat van liefde, die zoo lang gesluimerd heeft, over die teere schepseltjes uitstorten. Wij zegenen die kinderafdeeling, daar zij het beste, dat in onze meisjes is, tot uiting brengt, haar oefent in de schoone, voor de vrouw en moeder onontbeerlijke kunst der zelfverloochening, haar wilskracht en volhardingsvermogen staalt en haar beschermt tegen minder edele gevoelsuitingen."

Tot ernstig nadenken gestemd door deze woorden, schrijden wij zwijgend voort tot wij uit ons gepeins opgeschrikt worden door het luiden eener bel. De werkzaamheden buitenshuis worden gestaakt — het is half acht — om acht uur wordt ontbeten, terwijl om negen uur de lessen in kunst- en huisvlijtnijverheid beginnen. Zij omvatten vrouwelijke handwerken, teekenen, boetseeren, schilderen en batikken, terwijl het leerplan steeds voor uitbreiding vatbaar blijft, als aanleg en behoefte dit wenschelijk maken.

Na elf uur mag ieder doen wat men wil, natuurlijk de meisjes van de week, die toezicht hebben op keuken en kinderafdeeling uitgezonderd. Zij, die behulpzaam zijn bij de administratie, laten, evenals de directrice en hare helpsters, steeds een wakend oog gaan over de geheele inrichting. Om twaalf uur wordt het middagmaal gebruikt. Om half drie spoeden de meisjes zich naar de schoollokalen, waar zij onderricht ontvangen in geschiedenis, aardrijkskunde litteratuur, natuurkennis (populair behandeld) en boekhouden. Om half vijf spoeden zij zich naar buiten om hunne zorgen te wijden aan hof en stallen. Daarna verdwijnen zij in badkamer en kleedvertrek om zich dan in een frisch en eenvoudig kleed gestoken in lees- en secreatiezaal te vereenigen. De avond wordt gewijd aan muziek en zang, aan het bespreken van de ervaringen, welke de meisjes in den loop van den dag hebben opgedaan, terwijl niet zelden levendige twistgesprekken worden gevoerd over verschillende onderwerpen en vraagstukken. Een uitgebreide bibliotheek stelt de meisjes in staat haar kennis te vermeerderen en haar inzicht te verhelderen. Groot gewicht wordt door de directrice gehecht aan deze disputen en niet zelden wordt door een enkel woord harerzijds een afdwalende in het rechte

Vreemdelingenverkeer 's-GRAVENHAGE — Bureau: PLAATS 1A — Alle informaties kosteloos.

spoor teruggebracht, terwijl zij er steeds voor zorgt, dat toch aan ieder geopperd denkbeeld recht wedervaart.

Dankbaar en hoopvol gestemd verlaten wij de Julianastichting en twijfelen niet meer aan de mogelijkheid van het ontstaan van een Groot-Nederland met Nederlandsch Oost-Indië, want van het kerngezonde levenslustig troepje, dat wij zoo vrij en vroolijk aan den arbeid zagen, zal een weldadige kracht uitgaan, die met forsche slagen nieuw bloed zal voeren door de verschillende lagen der Indische maatschappij.

Roode Zee, 18-7-'10.

(*w.g.*) S. J. HISSINK—SNELLEBRAND.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De „Nieuwe Crt." geeft een nieuw plan tot bestuursreorganisatie van den heer *Ch. P. J. Blok.* — *Aug. de Wit* over de Djocdjasche suikergeschiedenis in de „N. R. Crt." — Een illustratie van het gebrek aan ingenieurs in Ned.-Indië door het „Algem. Handelsblad" gegeven.

Nog altijd gaan er in de pers van deskundige zijde stemmen op tegen de voorgestelde reorganisatie van het Bestuurswezen in Ned.-Indië.

In de Nieuwe Courant van 26 October j.l. schrijft de gep. Ass.-Res. Ch. T. J. Blok, na zijn bezwaren geopperd te hebben, o.m.:

„Kort en goed, met erkenning, dat in het regeeringsvoorstel en in de memorie van toelichting daarop een grootsch gebouw wordt opgetrokken en dat men daarin zien kan de uiterste consequenties, waartoe het in 1900 en 1905 begonnen werkplan zal moeten leiden, volgens meening van schrijver dezes lijdt het evenwel beslist aan précociteit. Practischer, eenvoudiger, meer aangepast aan de middelen en aan de eischen van den tegenwoordigen tijd, lijkt het ons toe N.-I. te gaan verdeelen in groote gewesten, met Java en Madoera te beginnen, welke verdeeling geheel ligt in de lijn der principes, waarop in het jaar 1900 deze uitbreiding heeft berust. Bij die verdeeling van Java en Madoera, zal de uitgestrektheid in verband met het zielental der bevolking wel den doorslag gegeven hebben en doet men dit ook thans, dan kan er wel geen bezwaar zijn om ook nu het grootste gewest van Java, de Preangerregentschappen als een normaal gewest te beschouwen. In zielental toch doet het maar weinig onder voor de residentie Soerabaja, die als een der belangrijkste van Java geldt en waar de bevolking meer dan elders geconcentreerd woont, een omstandigheid, die het besturen eerder gemakkelijker dan moeilijker maakt. In dit verband beschouwd, komt het ons wenschelijk voor, dat Java en Madoera geleidelijk en naarmate de omstandigheden het toelaten behooren verdeeld te worden. *)"

Na opgave der door hem gedachte indeeling besluit schrijver:

„Het ligt voor de hand, dat de toekomstige hoofden van gewestelijk bestuur personen behooren te zijn, ten volle vertrouwd met en berekend voor hun uitgebreideren werkkring en in staat grootere verantwoordelijkheid te dragen en zelfstandig te handelen. Beslissing van Batavia zal in afnemende mate worden geprovoceerd. Het schrijfwerk zal verminderen, want wanneer de hoofden van gewestelijk bestuur meer zelfstandig kunnen en dus durven beslissen, zullen er minder voorstellen en adviezen bij de directeuren en bij den gouverneur-generaal komen en deze zal minder behoeven te disponeeren, of bij de algemeene secretarie minder disposities behoeven te laten uitwerken. De taak der directeuren zal alsdan aanmerkelijk worden verlicht. De werkzaamheden der algemeene secretarie zullen kunnen worden verminderd en daarmede haar bemoeienis; en het tijdstip zal langzamerhand naderen, waarop vereenvoudiging van dat lichaam zal kunnen worden tot stand gebracht. Het spreekt vanzelf, dat deze uitbreiding van gewesten en daarmede gepaarde gaande vergrooting van verantwoordelijkheid der ambtenaren nauw verband houdt met de bezoldiging en de kansen op promotie. Hoe hierover geklaagd wordt, hoeveel wrevel, ontmoediging, teleurstelling, wantrouwen is ontstaan, is overbekend. Het is hier niet de plaats over dit alles een schema van regeling te geven. Schrijver dezer regelen behoudt zich voor dit t. z. t. te bevoegder plaatse nader te ontwikkelen.

Maar bovendien is de tijd rijp (en valt deze geheel binnen het kader der hier aangeduide veranderingen) voor de regeling van de positie van den Inlandschen ambtenaar. Samenvoeging tot grooter bestuurseenheden, zooals dezerzijds in overweging wordt gegeven, zal tengevolge hebben, dat de Europeesche bestuursambtenaren genoodzaakt worden meer over te laten aan het initiatief en aan de bemoeienis hunner Inlandsche collega's, dat zij gedwongen worden veel van hetgeen zij thans zelf doen, over te laten aan de Inlandsche hoofden. Zoodoende zal de bestuurstaak der Europeesche ambtenaren zich geleidelijk vervormen tot een toezicht, d. w.z. dat de Inlandsche ambtenaren meer en meer de directe bestuurders worden van hun Inlandsche ondergeschikten en de Europeesche ambtenaren meer zullen zijn controleerenden, zij, aan wie het oppertoezicht is opgedragen. Zoo komt men op vluggere, goedkoopere en practischer wijze dan in het regeeringsvoorstel is aangegeven, tot de oplossing van de beide brandende vraagstukken van den dag: decentralisatie en grooter onmiddellijke deelneming van het Inlandsche element aan het bestuur der Inlandsche bevolking."

*) Deze geleidelijkheid kan reeds het volgende jaar een aanvang nemen. Van zes residenten, die alsdan vijf jaren en langer als zoodanig gefungeerd hebben, zullen naar verluidt de meesten hun verlangen te kennen geven om den dienst met pensioen te verlaten.

⁂

In de N. R. Ct. zet Augusta de Wit hare schetsen van „Natuur en Menschen in Indië" voort. Ditmaal vertellende de geschiedenis van de suiker in Djocdja, zegt zij o.m.:

„En zoo werd de rijstbouwer van den Sultan rietbouwer van den fabrikant, verhoudingen uit den tijd van de Hindoe-vorsten overgebracht op de moderne industrie, en de Djocjasche sawahs veranderd in wimpelende riettuinen, waar in de plaats van het wachtershuisje, speelplaats van op rijstdiefjes passende kinderen, de fabriek verrees, dreunend van den slag der door een beek gedreven machine. Die fabrieken uit het begin der jaren achttienhonderd, klein nog en eenvoudig ingericht, waren het eigendom van één man, den oprichter. Gewoonlijk was het iemand op goed geluk naar Java gegaan — een koloniaal soms, of een matroos, een enkele maal een Franschman, langs allerlei wonderlijke wegen uit de legers van Napoleon zoo ver weg gedwaald; mannen, die kwamen zonder een rooden duit op zak; maar vol goeden moed en durf en inzicht in toestanden en karakters. Zij vonden hun weg naar het hof, en, dikwijls, naar de gunst van den Sultan. Er waren er die met dochters uit den Kraton trouwden en bij wijze van bruidschat land in leen kregen: groote fortuinen werden op zulk een grondslag opgebouwd. Maar ook dat veranderde. De slechte jaren kwamen. Wat nu niet mee kon met den nieuwen tijd moest voor goed achterblijven en ging ten onder.

Van de kleine met waterkracht gedreven fabriekjes verdween het laatste. De rijkdom van één man was niet voldoende voor den bouw en de inrichting van de groote nieuwe fabrieken, voor het aanschaffen van de dure nieuwe machines, voor het pachten van de groote complexen grond. Geheele families werden gezamenlijk eigenaar, vennootschappen, maatschappijen. De aandeelen kwamen aan de markt. En wie vandaag deze of gene van de achttien groote fabrieken in Djocja ziet, wier schoorsteenen uit het blauwig blinkende rietveld opsteken, als uit een zomersche zee een vuurtoren, kan zich vermaken met de gedachte, dat op hetzelfde oogenblik misschien de een of andere couponknipper in Amsterdam of Den Haag of Harleveen in den vorm van een strookje papier de hem competeerende portie naar zich toe haalt van de schatten onder dien blinkenden schoorsteen uit dat wimpelende riet te voorschijn geperst; en dat de orde-, vrede- en menschlievende Nederlander, zachtzinniglijk aldus knippende, metterdaad zich verklaart voor afstammeling-naar-den-gelde en politiek erfgenaam van oude Djokjasche Sultans en Soenans van Mataram, de „verdrukkers, uitzuigers en keeibeulen" van hun volk.

Wel wonderlijk hangen in deze wonderlijke wereld de dingen aan elkaar......"

⁂

Ter illustratie van het gebrek aan ingenieurs in Ned.-Indië meldt Het Handelsblad:

„Toen onlangs door de Technische Hoogeschool tot de Indische autoriteiten het verzoek gericht werd een Indische Waterstaats-ingenieur beschikbaar te stellen voor de betrekking van tijdelijk buitengewoon hoogleeraar te Delft, is daarop geantwoord niet alleen dat geen ingenieur beschikbaar gesteld kon worden, maar dat ook zelfs al het mogelijke gedaan zal worden om tegen te gaan, dat voor een dergelijke benoeming een Indisch ingenieur aan den dienst wordt onttrokken."

Uit de O.-I. Mail.

De **pest** schijnt nu toch gelukkig, langzaam maar zeker, af te nemen; het officieële rapport van 4 October j.l. luidde:

Malang Geen pestgeval bijgekomen; van vroeger gerapporteerde pestgevallen overleden nog één. Aantal koortsgevallen 28. Ingeleverde ratten 17344.

Soerabaja: Geen bijzonderheden.

Daarentegen waren de berichten betreffende de **cholera** minder gunstig. In de Bataviasche bladen van 4 Oct. j.l. lezen wij:

GEBROEDERS DOMHOFF.

HOFKLEEDERMAKERS V. Z.K.H. DEN PRINS DER NEDERL.

Parkstr. 8, DEN HAAG, Tel. 3092

Gala-Costuums. — Uniformen. — Rij- en
:-: Automobiel-Kleeding. — Pelterijen. :-:

Dames Wandel-, Rij- en Automobielkleeding.

MARTINUS NIJHOFF

's-GRAVENHAGE - LANGE VOORHOUT 9.

LEVERING VAN ALLE BOEKEN EN TIJDSCHRIFTEN.
ZENDT GAARNE CATALOGI, ENZ. OP AANVRAGE.

GEREGELDE ZENDINGEN NAAR OOST- EN WEST-INDIË
— AAN LEESGEZELSCHAPPEN EN PARTICULIEREN. —

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

Maatschappij tot Exploitatie van Onroerende Goederen „MOOI NEDERLAND",

gevestigd te 's-Gravenhage, Koningin Emmakade 107,

exploiteert uitsluitend fraai en gezond gelegen terreinen in Nederland, o.a. het Villa-Park „Berg en Dal" (Sterrenberg en Keteldal). Gemeente UBBERGEN.

Gelegen aan de beide groote wegen Nijmegen—Kleef, 80 Meter boven 't water, zuivere zandbodem, fraai en afwisselend houtgewas, schoone vergezichten, geregelde tramverbindingen, ruime en gemakkelijke verkeerswegen. *Ontworpen Electrische Bergtram door het geheele terrein.*

Terreinen van alle afmetingen te bevragen aan het Kantoor der Vennootschap en bij den Heer A. CREMERS te **Berg en Dal** (bij Nijmegen).

Adverteert in DIT Blad.

C. HOYNG,

SPUISTRAAT 20/22 - DEN HAAG.

Amsterdam - Utrecht.

Onze geïllustreerde catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.

Tafelserviezen - Glaswerk - Lepels
Vorken - Messen - Gasolinelampen.

PRIJSCOURANT GRATIS.

TOKO-BAHROE, Interc. Tel. 4796.

VAN KINSBERGENSTRAAT 126, DEN HAAG.

ALLEN INGREDIËNTEN VOOR DEN RIJSTTAFEL

:-: :-: VERSCH ONTVANGEN. :-: :-:

DIRECTE AANVOER UIT NEDERLANDSCH-INDIË.

W. BARNAS & DIEMERS, - Importeurs.

Firma HESSELS,

Danckertstraat 75 - 's-GRAVENHAGE.

WILT GIJ EEN LICHTEN VEERKRACHTIGEN TRED KRIJGEN EN BEHOUDEN, DRAAG DAN ONS VOETSTEUNEND MAATSCHOEISEL.

Speciale Inrichting voor voetlijders

Steunzolen systeem Dr. JAGERINK.
Voetcorsets „ Dr. MILO.

ELASTIEKEN KOUSEN en CELLULOID-CORSETS uitsluitend op voorschrift van H.H. Doktoren.

Van de 10 nieuwe gevallen zijn er 9 overleden, waaronder 4 uit Tandjong Priok, zoodat thans nog 8 lijders onder behandeling blijven.

De groote manoeuvres in de omstreken van Soemedang (Preanger Regentschappen), waaraan door 11.000 man deelgenomen werd, moesten, wegens het voorkomen van cholera-gevallen, worden afgebroken vóór ze geheel afgeloopen waren.

Het S o e r. H b l. meldt: Uit Sedajoe zijn door het Gewestelijk Bestuur van Soerabaja zeer ongunstige berichten ontvangen betreffende den gezondheidstoestand in deze controle-afdeeling. In het district Karang Binangoen heerscht de cholera vrij ernstig.

Ook in Zuid-Celebes was de cholera uitgebroken.

Brand. — Van den resident van Tapanoeli werd onder dagteekening van 29 September j.l. het navolgend telegrafisch bericht ontvangen: Ass.-resident Padang-Sidempoean rapporteert: 24 dezer kampong Pargaroetan djoeloe, koeria Batoena doea, op twee huisjes na geheel afgebrand; 150 woningen, 280 rijstschuren, nagenoeg geheele padivoorraad verloren; schade geraamd *f* 16.000.

Oorzaak: onvoorzichtigheid. 150 gezinnen, 529 personen dakloos. Maatregelen: voorloopig onderdak genomen.

Een monster-proces op Nias. — Dertien medeplichtigen aan den overval te Lolozasai op den 10den Juli 1910, werden ieder tot tien jaren dwangarbeid in de ketting veroordeeld en drie en veertig verdachten, wegens gebleken onschuld, of wier schuld niet kon worden bewezen, op vrije voeten gesteld. Zoo meldt het kort verslag van Tapanoeli over Juli, sprekende van het eiland Nias.

Emigratie uit Riouw. — In den Riouw-Archipel is de bevolking nog altijd niet volkomen tot rust gekomen. In het kort-verslag dier residentie over Juli lezen wij:

Op aansporing van zijnen vader, Radja Moesa, heeft de Amir van Kateman (afdeeling Karimon) heimelijk zijn standplaats verlaten, vergezeld van eenige tientallen huisgezinnen, en moet naar Djohore uitgeweken zijn.

De gewone middelen, om de menschen tot emigratie te krijgen, hebben ook thans dienst gedaan, n.l. het in vooruitzicht stellen van moeilijkheden van den kant van het bestuur en van ruime middelen van bestaan in Djohore.

Het leger-commando. — Het S o e r. H b l a d verneemt uit Weltevreden, dat Generaal-Majoor Bleckmann voorloopig heeft afgezien van het voornemen om pensioen te vragen in verband met het verwachte spoedig heengaan van den legercommandant, daar generaal Bleckmann dan de aangewezen opvolger is.

Het jubileum van dr. Westhoff. — In D e P r e a n g e r-B o d e lezen wij:

Het was heden 40 jaren geleden dat Dr. Westhoff, de bekende oogarts en directeur van het Wilhelmina-gasthuis voor ooglijders, den doktorstitel behaalde.

Met den heer Folkerts aan het hoofd, brachten verscheidene patiënten en verpleegden uit het Blinden-instituut te zijnen huize hunnen dank voor al hetgeen door Dr. Westhoff in het belang der blinden in Ned.-Indië is gedaan.

Een fraaie photo in keurigen lijst werd den jubilaris als herinnering aangeboden, waarbij door den heer Folkerts het woord werd gevoerd.

Nieuwsgierigen? — De correspondent van D e J a v a-B o d e te Bandoeng schrijft:

Hier is bericht ontvangen, dat te Tjilatjap vijf Engelsche zeelieden zijn gearresteerd, die door de ijzerdraadversperring van het fort te Tjilatjap de versterking waren binnengedrongen. Ook is onlangs in een der forten om Bandoeng een Inlander betrapt, die vluchtte toen door den schildwacht op hem werd geschoten. Later werd een Inlander gearresteerd, vermoedelijk dezelfde als hierboven genoemd, die een schotwond in het been had.

Beide gevallen worden serieus onderzocht.

Een verlies. — Hetzelfde blad wijdt o.m. de volgende waardeerende woorden aan den heer R o l l:

Uit de benoeming van Dr. Noordhoek Hegt tot directeur der school tot opleiding van Inlandsche artsen blijkt, dat de regeering uit Nederland bericht heeft ontvangen, dat de heer H. R o l l uit 's lands dienst eervol ontslag heeft bekomen. Dit ontslag werd verleend op verzoek, nadat de geneeskundige commissie te 's-Gravenhage den heer Roll heeft afgekeurd voor den Indischen dienst.

Een enkel woord, om te schetsen het verlies, dat de staatsdienst lijdt door de pensionneering van den heer Roll. Hij heeft niet gedurende zeer langen tijd den lande kunnen dienen, maar wat hij verricht heeft zal niet kunnen worden vergeten door hen, die in de gelegenheid zijn geweest hem in zijne groote werkzaamheid gade te slaan en te beoordeelen.

De heer Roll kwam in het einde van 1893 als officier van gezondheid tweede klasse hierheen. Zijn eerste standplaats was te Batavia.

Binnen het jaar trok hij te velde met de expeditionaire troepenmacht naar Lombok. Het Lombokkruis bewaart de herinnering aan zijne goede diensten.

Al in Mei 1895 verliet hij den militairen dienst wegens zijne benoeming tot onderdirecteur van het Laboratorium voor pathologische anatomie en bacteriologie, hier gevestigd en tegenwoordig geheeten geneeskundig laboratorium. Met het directeurschap van dit instituut werd hij in 1896 belast, om eenige jaren later met een ziekteverlof naar Europa te gaan. In 1901 keerde hij terug, werd benoemd tot directeur der school tot opleiding van Inlandsche artsen en behield die betrekking tot in het einde van 1908, toen ziekte andermaal een verlof naar Europa noodzakelijk maakte. Ziehier den dorren dienststaat.

Wij hebben gezegd, dat het ontslag uit 's lands dienst van den heer Roll een verlies beteekent. In het bijzonder treft dit verlies de S. T. O. V. I. A., welke in hare tegenwoordige organisatie vrucht is van zijn bijzondere werkkracht en zijn liefde voor die inrichting van onderwijs.

Als zonder vrees voor gerechte tegenspraak verklaard kan worden, dat de opleiding van den Inl. geneeskundige thans op veel hooger peil staat en in veel ruimere mate aan de behoeften der praktijk beantwoordt dan vroeger het geval is geweest, dan is dit voornamelijk te danken aan den oud-directeur Roll en verder aan de toenmalige regeering, die zijne adviezen te dièn opzichte heeft willen volgen.

Aan de vruchten kent men den boom! De school leverde Inlandsche artsen af, die hun studiën voortzettende aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam, ten einde het diploma voor arts te verwerven, door de medische faculteit aldáár worden beschouwd als te staan verre boven de middelmaat. In het openbaar werd dit door haar verklaard, toen een paar jaren geleden hier te lande pogingen werden aangewend om het wetenschappelijk peil van het onderwijs aan de S. T. O. V. I. A. te verlagen. Daartegen streed met alle kracht de heer Roll en het gelukte hem in de Volksvertegenwoordiging zijn denkbeelden ingang te doen vinden, zoodat dit gevaar werd afgewend.

Eigenlijk kunnen de groote diensten van den heer Roll als directeur der S. T. O. V. I. A. het best worden beoordeeld door de leeraren, die met hem het onderwijs bezorgden. Gewaardeerd, meer nog, bemind werd Roll als docent door zijne leerlingen.

Het verlaten der school verbrak den band tusschen hen niet. Integendeel, die band werd vaster en niet weinig moeite bleef Roll zich geven om de oud-leerlingen op hun verdere loopbaan te volgen, en hen met raad en daad ter zijde te staan.

Tentoonstelling voor æsthethische ontwikkeling. — Op 28 September j.l. had te Batavia de opening dezer belangrijke tentoonstelling plaats.

De Indische bladen geven er uitvoerige verslagen van. Wij ontleenen daaraan het volgende:

Een geheele reeks schoolbanken van het gymnasium is door de tentoonstelling ingenomen, die volgens den catalogus 66 nummers bevat.

Beginnende met de Fröbelcollectie, komt men vervolgens in de zaal, waar de inzending van de gemeente 's-Gravenhage, betreffende het bekende stelsel Ligthart, is geëxposeerd.

In de volgende zalen vindt men een overzicht gegeven, zoowel van de stelsels van teekenonderwijs op Europeesche, als op Indische scholen gevolgd, en van de uitkomsten daarvan. Nevens inzendingen uit Duitschland en Engeland — inzonderheid vallen de zeer fraaie collecties van uit Hamburg en van de Manchester School of Art in het oog — treft men hier inzendingen aan van Indische scholen van allerhande categorie, van Europeesche, Inlandsche en Chineesche, van lagere en van middelbare, van kweekscholen en hoofdenscholen en vakscholen.

Voor hen, die zich voor het teekenonderwijs interesseeren, vindt men hier overvloedig materiaal voor studie en vergelijking.

Een paar zaaltjes zijn door den heer Snuijf gedecoreerd: de eene met enkele eenvoudige verfstreepen, welke reeds een aangenaam decoratief effect maken en de dorre eentonigheid van den saaien schoolmuur breken, de andere met eene houten lambriseering, zóó ontworpen, dat zij tevens een omlijsting vormt voor daarin tentoon te stellen platen of voorwerpen, welke de aestethische opvoeding van het kind ten goede kunnen komen. In een dier zalen vindt men diverse modellen schoolbanken, in een ander wederom architectonische ontwerpen voor schoollokalen, o.a. van de heeren Van Ingen en Snuijf.

Bijzondere aandacht verdient de schooltentoonstelling van weefkunst, ingezonden door den Ned.-Ind. Kunstkring, en waarin men, naast zeer fraaie

H. S. VAN HASSELT,
KLEERMAKER,
Noordeinde 94, den Haag. Teleph. 3158.
Automobiel-kleeding, Rij-kleeding, Pelterijen.

S. SCHUIJER & Zn.
Spuistraat 7A. Korte Poten 44.
TELEFOON 4508. - 3e huis vanaf de Wagenstraat,
geeft het meeste geld voor INDISCHE BRILLANTEN, PAARLEN OUDE JUWEELEN, GOUDEN en ZILVEREN VOORWERPEN.
Goedkoopst Magazijn van JUWEELEN, GOUDEN- en ZILVERWERKEN.
ZIE ONZE ETALAGE.

Wegens verbouwing
FINALE UITVERKOOP
in het
PERZISCH IMPORTHUIS.
KORTING *10* TOT *30* PROCENT
op alle voorhanden zijnde TAPIJTEN en KLEEDJES.
Noordeinde 11 - DEN HAAG.

Frans van Wijk en Zonen,
24 Vlamingstraat,
:- DEN HAAG. -:
Huishoudelijke-, Keuken-, Badkamer-Inrichtingen.

Opgericht 1840.
Tel. 3689.
Pianohandel.
Hofleverancier.
Hoofdvertegenwoordiger:
Kastner AutoPiano's.
Schiedmayer. Ritmüller. Rachals. Dörner.
ELECTR. PIANO's „VIRTUOS".
ABONNEMENTEN OP ONZE NOTEN-ROLLEN-BIBLIOTHEEK WORDEN DAGELIJKS AFGESLOTEN.
Verhuren van Pianino's en Vleugels door 't geheele land.
C. F. VAN DER DOES,
L. Houtstraat 9. Telef. 3689. DEN HAAG.

Th. A. A. SIMONIS
34 GROENMARKT — OVER DE — PRINSESTRAAT.
TELEFOON No. 2535 ▫ DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.
— — GROOTE KEUZE — —
van af het beste tot het eenvoudigste.
MAGAZIJN GESLOTEN VAN HALF ÉÉN TOT TWEE UUR.

producten van weefkunst, uit verschillende landen afkomstig, ook modellen vindt van de verschillende toestellen bij het weven in gebruik. De heeren Van Ingen en Koens zouden over dit bijzonder belangrijke deel der tentoonstelling een bespreking houden.

Veel bezoek zal vermoedelijk de inzending trekken van mevrouw Nittel te Batavia: een kinderkamer, ingericht voor practisch gebruik in Ned.-Indië.

Het comité had gaarne eene collectie fotografische reproducties van kunstwerken van internationalen aard willen tentoonstellen, maar door een vergissing in Nederland is aan haar wensch niet voldaan; de collectie reproducties van nationalen aard echter, welke zij ontving en die over enkele lokalen is verdeeld, mag de moeite waard heeten gezien te worden.

Eerste Soerabajasche tentoonstelling van Europeesche kunstnijverheid. — Omtrent deze tentoonstelling, die 11 November geopend zou worden om tot ultimo 1911 te duren, lezen wij in het Soer. Hblad, dat vrijwel alle takken van industrie er vertegenwoordigd zullen zijn.

Men zal er ,,stands'' vinden van juweliers, automobielfabrieken, machinezaken, electriciteitswerken, sigaren- en sigarettenfabrieken, en verder van allerhande im- en exportartikelen.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De West van 6 October schrijft over de Koloniale Middelen:

,,De jongste gepubliceerde middelenstaat, die tot eind Augustus loopt, geeft een eenigszins bevredigender indruk dan de vorige maandstaat (die in ons no. 204 besproken werd).

Het cijfer, dat het meest de aandacht trekt, is natuurlijk weder dat van de opbrengst op balata. Die opbrengst is 330 duizend gulden, tegenover een raming voor het geheele jaar van 160 duizend. Een nieuw, welsprekend staaltje van den bloei dier industrie.

Bemoedigend is verder, dat de opbrengst der invoerrechten, die eind Juli 48 duizend beneden de raming stond, in de maand Augustus plotseling aanmerkelijk is gestegen, zoodat het verschil nagenoeg is ingehaald. De opbrengst is ongeveer gelijk aan die in het vorig jaar, en nog slechts negen duizend gulden beneden de raming.

Het is nu duidelijk, dat het tekort op eind Juli een gevolg was van den verminderden aanvoer tengevolge der zeelieden-staking te Amsterdam.

Is er geen noemenswaardige vermindering in de opbrengst der invoerrechten, er is toch ook geen vooruitgang. Waaruit volgt, dat tegenover den toenemenden bloei der balata-industrie, minder gunstige factoren van andere takken van bedrijf hun invloed hebben doen gelden.

Het bewijs voor die stelling is niet ver te zoeken. De cacao-productie is dit jaar beduidend minder, De goudproductie beweegt zich nog steeds in dalende richting. Ook de bacovenproductie is afgenomen, evenals het aan de plantages uitgekeerd subsidie. Voeg daarbij dat ook de spooraanleg, die haar voltooiing nadert, minder vertier verschafte dan vorige jaren, dan zijn daarmede eenige factoren opgenoemd die in oeconomische zin achteruitgang beteekenen.

Als dan ook de gewone middelen tezamen ongeveer 160 duizend totdusver het loopend jaar boven de raming opbrachten, dan valt daarbij wel in het oog te houden, dat balatarechten alleen de raming tot eind Augustus overtroffen met 224 duizend gulden. De andere middelen hebben dus, te zamen genomen, minder dan de raming opgebracht.

Concessierechten op goud bleven ruim 20 duizend gulden beneden de raming, retributie op goud 12 duizend, opbrengst der koloniale spoorwegen 17 duizend. Het spoorvervoer vertoont, helaas, geen vooruitgang, vergeleken bij het vorig jaar.

Met de huurwaarde-belasting schijnt 't eveneens slecht te vlotten dit jaar, waarschijnlijk omdat het kohier van de belasting nog niet executoir is verklaard. De opbrengst tot het eind van Augustus bleef 20 duizend beneden de raming, en 16 duizend beneden de opbrengst van het vorig jaar tot eind Augustus.

De opbrengst van de rubberonderneming Slootwijk is 14 duizend gulden ten achter bij de raming.

Meer dan de raming bracht tot eind Augustus op de inkomstenbelasting, te weten 14 duizend gulden (een vooruitgang van negen duizend vergeleken bij het vorig jaar).

De middelen, die meer opbrachten dan de raming, zijn verder o.a. verlofbewijzen tot verkoop van binnenlandsch gedistilleerd 13 duizend, opium 2 duizend, posterij 5 duizend, telephoon 3 duizend, Hendrikschool 4 duizend, enz.''

***

Zelden is een ambtenaar bij zijn vertrek uit de kolonie, in die mate door alle standen gehuldigd als dit Dr. Koch — chef van het militaire hospitaal en geneeskundig inspecteur — te beurt is gevallen.

De bladen van alle richtingen zijn vol van zijn welverdienden lof. De West van 2 October vangt haar afscheidswoord aldus aan:

,,De reputatie van uitgezonden ambtenaren is de laatste jaren dusdanig tanend in Suriname, dat het goed doet te kunnen wijzen op een man, die zijn roeping in de kolonie heeft vervuld op een manier boven allen lof verheven.

Als alle ambtenaren hun plicht deden op de wijze als Dr. Koch dat heeft gedaan, dan zouden waarschijnlijk op dit oogenblik andere toestanden in de kolonie heerschen.''

Na een overzicht te hebben gegeven van hetgeen Dr. Koch voor de kolonie heeft gedaan, eindigt het blad met deze woorden:

,,Om kort te gaan, op elk gebied heeft dr. Koch met bewonderenswaardigen practischen blik en doortastendheid verbetering aangebracht in het hospitaal.

Een laatste staaltje van zijn organiseerend talent en wilskracht is de in het loopend jaar met wonderbaarlijk succes aangevangen Salversan-campagne tot uitroeiing van de yawsziekte, welke ziekte een noodlottige uitbreiding dreigde te nemen.

Wat zijn persoon betreft en de populariteit van Dr. Koch, daarvan getuigen welsprekend de vele blijken van waardeering hem bij zijn vertrek te beurt gevallen.

Is het wonder, dat het vertrek van een zoo verdienstelijk man velen met diep leedwezen vervult? Hopen wij dat zijn opvolger, door zijn voetsporen te drukken, zal blijken het gemis te kunnen vergoeden.''

Het vertrek van den dokter was een ware uittocht. Niettegenstaande den slagregen vergezelde een groote stoet den vertrekkende naar boord, om daar een laatste afscheid van hem te nemen.

Vóór hij zijn huis verliet, had een comité uit de burgerij zich daarheen begeven om hem te huldigen. In een zeer welsprekende rede wees de heer Van Ommeren op de groote verdiensten van Dr. Koch. Aan boord werd nog het woord gevoerd door den heer Van 't Hoogerhuijs. Een onvergetelijke dag voor den vertrekkenden ambtenaar.

***

Suriname van 3 October geeft verslag van de op 30 September gehouden jaarvergadering van het Surinaamsche onderwijzersgenootschap. O. m. werd op de vergadering een voorstel behandeld van den heer H. van Ommeren om, met subsidie van het genootschap, opnieuw een onderwijzersblad uit te geven, in iets grooter formaat dan het in den loop van het jaar gestaakte. Het voorstel werd in beginsel aangenomen en het bestuur gemachtigd om de zaak verder te regelen.

,,Na het officiëele gedeelte gaf de heer Woisky een lezing ten beste, waarin hij zijne ervaringen als onderwijzer op de school op plantage Nieuw Meerzorg mededeelde.

Op onderhoudende wijze vertelde de heer Woisky van de moeilijkheden waarmede hij te kampen had als districtsonderwijzer. De bevolking der school bestaat hoofdzakelijk uit kinderen van Britsch- en Ned.-Indische immigranten en de taal der eersten met de zoo van het Hollandsch afwijkende klanken overheerscht; zelfs de kinderen der creolen drukken zich daarin uit. Daarbij komt dat er vroeger aan de kinderen, onderwijs werd gegeven in de Hindostansche taal door een Mohamedaansch onderwijzer, die ze het Urduschrift, dat van rechts naar links loopt, dus in tegengestelde richting als het Hollandsch, leerde.

Ook het feit, dat op Alliance door het gezaghebbend personeel uitsluitend Engelsch gebezigd wordt, doet zijn invloed gelden op de taal der kinderen van de arbeiders dier plantage.

Een en ander maakt het onderwijs in de Nederlandsche taal tot een haast wanhopige taak. Voegt men daarbij dat de kinderen niet bekend zijn met de eenvoudigste voorwerpen van beschaving als lepel en vork, dat zij zeer onbeschaafde gewoonten bezitten en onbehoorlijke, ja, zedenkwetsende taal — thuis gehoord — voeren, dan is het duidelijk, dat spreker van oordeel was, dat het onderwijs, zooals het nu gegeven wordt, naar Europeesch model, niet geschikt is voor de districten althans niet voor de kinderen van de immigranten daar. Spr. heeft veel werk gemaakt van tuinarbeid en daarvan zeer bevredigende resultaten gehad. Oorspronkelijk gevoelden de kinderen der creolen daarvoor niet veel — zij waren niet daarvoor op school heette het — maar spoedig veranderde dit en gevoelen zij thans zooveel liefde ervoor, dat als eens het tuinuurtje gemist wordt, zij een volgenden keer vragen de schade in te halen.''

ENGELSCHE PETTEN
en REGENJASSEN
Glörtzer
DEN HAAG
Hoogstraat 32-32a

Onder geleide naar de „OLYMPIC" te Southampton.
Het grootste schip der wereld, 45,000 ton. Verder te bezichtigen het eiland **WIGHT.** Terugreis over LONDON, alwaar een paar dagen vertoefd wordt. Van **27 November** tot **3 December fl. 110.**—, alles inbegrepen, p. persoon. — Vraagt inlichtingen bij de
FIRMA DE VRIES & Co.,
17 PRINSESTRAAT. TELEPHOON 3969.

BRANDSTOFFEN.
F. BREURE & ZOON
HOFLEVERANCIERS,
TOLLENSSTRAAT 23-25 VALERIUSSTRAAT 6
-:- Telephoon 1880. -:- -:- Telephoon 3331. -:-

Gescher & Kemper
DEN HAAG - VLAMINGSTRAAT 22.
Tapijten - Meubelen

FIRMA TENZER,
Noordeinde 139a. - Tel. 4229. — DEN HAAG (Holland).
MAGAZIJN VAN
KUNST-SCHILDERSARTIKELEN
voorwerpen om te Snijden, Branden, Beschilderen, enz.
Opgericht 1887.

Kleermakerij E. STAAL.
Lange Houtstraat 18, 1e Étage.
SPECIAAL TARIEF voor Abonnementen.
Telephoon 3535.

Exploitatie-Maatschappij
PARKEN „GROOT-HAESEBROEK" en „OUD-WASSENAAR".
Kantoren { WILLEM DE ZWIJGERLAAN 3, Den Haag, Telefoon SCHEV. 621. „KLEIN-HAESEBROEK", Wassenaar, „ HAAG 419.

Wie het geheele jaar door genieten wil van prachtige natuur en heerlijke lucht,
Wie lage belasting wil betalen en toch van het stadsleven wil genieten,
Wie rust verlangt na zijn werk . . . . . .
Die bouwt op „OUD-WASSENAAR" of „GROOT-HAESEBROEK".
Grond tegen lage prijzen, zuivere zandbodem en drinkwater, electriciteit voor kracht en licht aanwezig.
Uitmuntend ingericht HOTEL „KASTEEL OUD-WASSENAAR",
Gedurende de zomermaanden thee- en diner-concert.
Uitstekende keuken, wijnen van bekende huizen.
Geregelde AUTO-DIENST op Den Haag, gemakkelijke verbinding met Rotterdam.
Inlichtingen te Kantoren der Maatschappij of bij de Architecten der Mpij. Z. HOEK en J. TH. WOUTERS Waldeck-Pyrmontkade 133, Den Haag, Telef. Haag 2608.

De vraag hoe het onderwijs op de districtsscholen te regelen zal nog zeer lang een moeilijk vraagstuk blijven, des te moeilijker naarmate de schoolbevolking meer gemengd is en uit zulke heterogene bestanddeelen bestaat als de hier beschreven school. Géén systeem van onderwijs zal de moeilijkheden kunnen opheffen. Met een zeer mager resultaat zal men genoegen moeten nemen en alleen een bekwaam man kan van zulke schooltjes, waarop het onderwijs zoo goed als hoofdelijk is, iets te recht brengen.

In hetzelfde nummer van Suriname wordt een brief van den Gouverneur aan den Inspecteur voor het Onderwijs medegedeeld, waarin Z. E. twijfel uitspreekt of met het onderwijs in de districten wel de goede richting wordt gevolgd en of de kinderen van Britsch-Indische immigranten — gesteld al dat ze in de kolonie blijven nadat het contract hunner ouders is afgeloopen — van het gegeven onderwijs blijvend nut hebben.

Moet men bij het onderwijs op eenzelfde school met de mogelijkheid zoowel van het blijven der kinderen in de kolonie als van hun terugkeer naar Hindostan rekening houden, dan wordt de zaak eenvoudig een puzzle. Veel heeft men dan ook niet te verwachten van het advies, dat door den Inspecteur, volgens opdracht van den Gouverneur, aan het onderwijzersgenootschap is gevraagd. Het is te hopen, dat het advies ter kennis van het algemeen zal worden gebracht.

***

Nog een bericht worde hier aan Suriname van 3 October ontleend:

„Balata-nieuws. — Van begin Augustus tot eind September zijn er ongeveer 2500 arbeiders gecontracteerd voor 1912.

Van 29 September tot heden werden ongeveer 50 kwitanties uitgereikt ingevolge de nieuwe verordening die voor den lande *f* 4 eischt van elk gesloten contract, hetgeen een bedrag van *f* 200 vertegenwoordigt.

De ambtenaar belast met het contracteeren, die meermalen reeds blijken gaf the right man on the right place te zijn — men denke aan zijn poging om den analphabetischen arbeiders hunne handteekeningen te leeren maken en aan de rondschouwbiljetten — heeft nu weer iets practisch uitgedacht.

Op zijn kantoor heeft hij door teekeningen den arbeiders aanschouwelijk gemaakt op welke wijze gebleed mag worden en wat verboden is.

Bij het voorlezen van elk contract houdt hij den arbeiders voor oogen de straf die op overtreding van de balata-verordening staat, en wijst hij hun op zijn doek wat de wet onder bleeden verstaat en wat tot overtreding gerekend wordt."

***

Thans is het rapport verschenen van de commissie (de heeren: Dr. D. Bos, voorz.; W. H. Bogaardt, G. A. A. Middelberg, Mr. Dr. A. van Gijn, J. van Vollenhoven; D. H. Havelaar, A. A. ter Laag en Mr. Dr. S. J. R. de Monchy, secr.), benoemd om een onderzoek in te stellen naar den economischen en financiëelen toestand van de kolonie Suriname, met opdracht van advies te dienen omtrent de maatregelen, welke ter verbetering van dien toestand behooren genomen te worden.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het offeren van geschenken aan Ratoe Kidoel. Als van ouds, zijn ook ditmaal door den Sultan van Djocjacarta de gebruikelijke geschenken geofferd aan Ratoe Kidoel, een door de Javanen vereerde mystieke figuur, die, volgens het volksgeloof, gezag voert op den bodem der zee (Laoetan Kidoel) aan de Zuidkust van Java.

Tal van Djocjasche ambtenaren, vergezeld van de noodige volgelingen, die allen een rooden hoofddoek droegen, waren weder met de overbrenging dier geschenken belast, welke altijd in hoofdzaak bestonden uit gebruikte kleedingstukken van den vorst. Aangezien volgens hen Ratoe Kidoel op den bodem der zee huist, moet er natuurlijk voor gezorgd worden, dat de in de zee gedompelde kleedingstukken ook behoorlijk zinken.

Als tegengeschenk zou dan de Ratoe geluk brengen aan de visschers en aan de personen, die zich ter Zuidkust bezighouden met het zeer gevaarlijke inzamelen der bekende eetbare vogelnestjes, zoo lezen wij in de Javaansche bladen.

Makasser. — a. De algemeene handelsbeweging ter hoofdplaats. — Hoewel de handelsbeweging ter hoofdplaats Makasser, volgens algemeen gevoelen, belangrijk is toegenomen, zoo kan men haar, volgens Simili in de **Pemberita Makasser** van 4 Augustus j.l., no. 89, niettegenstaande de gunstige haventoestanden en den belangrijken toevoer van handelsproducten uit het achterland en van de kusten, toch nog niet vergelijken met die van de hoofdplaatsen op Java.

Op dit oogenblik trekt de belangrijke coprahandel er het meest de aandacht. Ieder handelsman, van welk ras of van welke nationaliteit ook, neemt daaraan deel, wegens de groote winsten welke met dit artikel worden gemaakt, terwijl de Chineezen, in tegenstelling met vroeger, het thans zoover hebben weten te brengen, dat zij voor eigen rekening en op eigen risico het artikel naar de Europeesche markt verschepen.

De rottansoorten, welke verhandeld worden, zijn vooral: Batang, Epe, Datoe, Manoe, Toehiti en Saboetan, waarvan de beide laatste soorten direct naar Europa worden verzonden.

De Chineesche kooplieden hebben het grootste aandeel in dezen handel, die zich hoofdzakelijk concentreert op de landstreken, welke om de Golf van Boni en langs de Oostkust zijn gelegen.

De handel in koffie, zegt schrijver verder, is achteruitgaande, doordien vele koffieboomen zijn gestorven. Wel wordt dit artikel nog betrokken uit Balangnipa en Bonthain, doch de productie is, in vergelijking met vroeger, gering, zoodat zelfs beide plaatsen beginnen te kwijnen.

De djagong-handel is nog sterker achteruitgegaan. Waar de uitvoer destijds duizenden picols per maand bedroeg, zijn de verzendingen naar Europa, sedert de laatste twee jaar geheel opgehouden. Het schijnt, dat de Indische djagong in Europa niet meer gewild is. Verscheidene der nog aangebrachte partijen werden geweigerd, vermoedelijk omdat de verscheepte jonge djagong verbroeid was. Wellicht zal men middelen weten te vinden die dit bezwaar zullen kunnen ondervangen.

b. Klacht over brievenbestelling ter hoofdplaats. — Dezelfde schrijver vraagt ook de aandacht van den chef van den post- en telegraafdienst in Ned.-Indië voor de gebrekkige wijze waarop de brievenbestellers te Makasser hunne taak vervullen.

Op alle plaatsen in Ned.-Indië komt het wel eens voor, dat enkele brieven niet in handen komen van de personen voor wie ze bestemd zijn. Te Makasser echter wordt over dit euvel meer dan ooit geklaagd. De **Pemberita Makasser** en ook het **Dagblad van Celebes** maken zich tot tolk van die klachten.

De schrijver hoopt dan ook, dat de bevoegde autoriteit van deze klacht goede nota zal willen nemen en dat het publiek, bij het begaan van verzuimen, niet bij de pakken zal neerzitten, doch zijn goeden wil tot verbetering van toestanden zal willen toonen door tijdig en op behoorlijke wijze alle klachten voor te brengen.

Weer een slachtoffer van de koeliewerving op Java. Aan de hand van de Sumatra Post maakt de **Djawah Tengah** van 3 Augustus, no. 172, melding van een slachtoffer der koeliewerving op Java.

Een jong Javaan, reeds vrij ontwikkeld en met name Raden Mas D., ontmoette op zekeren dag den werfagent B., die hem aanbood naar Deli te gaan, alwaar hij als pakhuisklerk op een loon van *f* 45 's maands een plaatsing zou kunnen krijgen, terwijl dit loon voor spoedige verhoogingen vatbaar zou zijn.

Raden Mas D. liet zich overhalen en vertrok naar de onderneming G. K., alwaar hij onmiddellijk als koelie te werk werd gesteld en het zwaarste, grofste werk moest verrichten. Wel deed hij moeite om gedaan te krijgen als schrijver geplaatst te worden, doch niemand nam daarvan eenige nota.

Ten einde raad, en liever in de gevangenis willende zitten dan koeliearbeid te presteeren, pleegde hij diefstal bij den assistent der onderneming, wiens goederen echter den volgenden dag werden teruggevonden. Raden Mas D. zal nu zijn straf ondergaan. Hij is dus nog evenver als vroeger en zal vermoedelijk, althans als geen hulp opdaagt, in de zon zijn contract, dat blijkbaar niet deugt, moeten uitdienen.

Het aantal met recht ontevredenen op Deli is er door vermeerderd. Aldus besluit laatstgenoemd blad.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een Liefdadigheidsvoorstelling. — Op Zaterdag den 19den Augustus 1911, des morgens ten negen ure, werd in het comediegebouw Thalia te Batavia een Chineesche tentoonstelling geopend, waarvan de opbrengst zou dienen tot stijving van de kas der Chineesche scholen.

Een tooneelvoorstelling, waarin Chineezen als acteurs optraden, luidde de feestelijkheid in. De plaatsen in het gebouw werden aan de hoogstbiedenden verkocht en dankbaar erkent men de mildheid der honderden toeschouwers, waaronder werden opgemerkt de bestuursleden van de Jong-Chineesche Vereeniging en de leden van het Comité. De hoogste prijs welke voor een plaats betaald is, bedroeg 470

PEEK & CLOPPENBURG
- Wagenstraat 12—14—16 -
Spuistraat 13 - DEN HAAG.
VERDER IN ALLE STEDEN.
HEEREN- en KINDERKLEEDING
UITRUSTINGEN
HOEDEN HEMDEN ONDERGOEDEREN

C. FORTMANN,
SPUISTRAAT 10, DEN HAAG.
GROOTSTE KEUZE
in TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS, VORKEN,
:- MESSEN, LUXE en HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN. -:
Verzendingen onder garantie van gave overkomst.

H. ZUMPOLLE - 's-Gravenhage
VEENESTRAAT 29 — Teleph. 4105.
KOFFERS, TASSCHEN, LEDERWAREN.
Grootste en meest gesorteerde Magazijnen
in NEDERLAND.
Vraagt GEÏLL. PRIJSCOURANT.

LEVENS — EERSTE ROTTERDAMSCHE — ONGEVALLEN
ROTTERDAM,
Oudehavenkade No. 1, Plan C.
Hoofdvertegenwoordiging in Nederl.-Indië:
De Heeren VAN HEUSDEN en MEES,
Kali-Besar, Batavia.
Zeer vrijgevige Polisvoorwaarden.
VERZEKERING.

DAMES- en HEERENMODEARTIKELEN,
HANDSCHOENEN.
F. L. VAN BOMMEL, DEN HAAG.
VLAMINGSTRAAT 8-10.
HEERENHOEDEN
en PETTEN.

KANTOOR. Vlugge en degelijke opleiding.
Firma OUWERLING, De Ruijterstr. 46. Tel. 7146.
MACHINESCHRIJVEN, verschillende machines, f 10.— het geheel.
STENOGRAFIE, cursussen (f 10.—) en privaatlessen.
BOEKHOUDEN in cursussen f 2.50 per maand.
Ochtend-, middag- en avondlessen.

MEUBELFABRIEK. BREDA. BEHANGERIJ.
BOSCHRIJKE OMGEVING.
WONINGINRICHTINGEN
in huur.
Groote Markt 50. P. HEIJMAN.

gld., de laagste 10 gld. In het geheel werd een bedrag van 5485 gld. ontvangen.

Spel en zang der artisten werden door den verslaggever in de **Perniagaän** zeer geroemd. Vooral onderscheidden zich op dien dag mejuffrouw Lun-Lioe-Sio en de heer Oei-Soei-Pak, die véél bijval van het publiek in ontvangst hadden te nemen. Een oogenblik waren vele der toeschouwers zelfs zóódanig onder den indruk van het spel, dat vele hunne gemoedsaandoening niet konden bedwingen.

Ook een dans, voorstellende het optrekken van het dorpsvolk naar het rijstveld, voldeed zeer.

De Maleisch-Chineesche Pers in Nederlandsch-Indië. In de **Perniagaän** van 16 Augustus 1911, no. 182, stelt de heer Katé zich aan de lezers voor als de pasopgetreden hulpredacteur van dit blad, en zegt, dat hij, na vier jaar als helper bij de redactie van een der Nederlandsche dagbladen te Batavia werkzaam te zijn geweest, in dezelfde functie in dienst trad bij de redactie van een blad te Soerabaja, waar hij gelegenheid had verschillende voor de Chineezen in Ned.-Indië belangrijke onderwerpen onder de aandacht van het publiek te brengen.

Deze in de Nederlandsche taal gestelde opstellen, kwamen z. i. echter niet voldoende onder het bereik van het Chineesche publiek, dat, behoudens een enkele uitzondering, van den inhoud der Nederl.-Indische bladen geen kennis neemt.

Om zijn doel te bereiken, heeft de heer Katé zich nu geheel ter beschikking gesteld van de Maleische pers. Hij meent voldoende in de gelegenheid te zijn geweest deze van nabij in haar arbeid gade te slaan. Zijns inziens is het gehalte dier pers bij lange na niet wat het zou kunnen en moeten zijn.

Grootendeels is, meent hij, dit feit te wijten aan de verkeerde meening van zoovelen, dat de betrekking van journalist al bijzonder eenvoudig is en iedereen, die een weinig de Maleische taal kan schrijven, ook in staat is die functie waar te nemen. Z. i. is echter de werkkring van den journalist een zeer moeilijke. Niet alleen dat hij een persoon moet zijn van algemeene ontwikkeling, maar hij moet tevens de gave bezitten om als voorlichter en leider van de openbare meening te kunnen optreden en in staat zijn zijne gedachten in beschaafden vorm op schrift te stellen.

Of vele Chineesche journalisten in Nederl.-Indië aan die eischen voldoen, vraagt de schrijver wijfelend. En laat daarop volgen:

Wanneer ik beweer, dat de meesten hunner geen begrip hebben van den journalistieken arbeid, dan druk ik mij zeker zwak uit, doch daarmede bedoel ik te zeggen, dat het ontwikkelingspeil van de redacteuren, correspondenten, medewerkers enz. van de Chineesch-Maleische pers, zoowel van week- als dagbladen, over het algemeen niet hooger staat dan dat van een leerling der midden klasse eener lagere school in Europa. Dit geldt niet alleen hun kennis, maar ook hun gevoel van plichtbesef en van verantwoordelijkheid.

Het Chineesch publiek in Ned.-Indië is dus met voorlichters van dergelijk gehalte zeker niet goed af en de Indisch-Chineesche pers zal dan ook heel wat vorderingen moeten maken, wil zij hare belangrijke taak naar behooren kunnen vervullen.

Alleen de Bataviaasch-Chineesche pers en in het bijzonder de redactie van de **Perniagaän** (waarbij de schrijver thans werkzaam is) maakt z. i. een gunstige uitzondering. Bij eene vergelijking van den inhoud van dit blad met dien van de te Soerabaja verschijnende Maleisch-Chineesche bladen, zal het ieder onpartijdigen lezer terstond opvallen, dat de redactie van de **Perniagaän** op bezadigde en geleidelijke wijze tracht den invloed van den Chineeschen stam te verhoogen, terwijl de Soerabajasche pers meer Asmodéeachtige neigingen toont. De **Perniagaän** is z. i. een blad dat het publiek goed voorlicht, terwijl de Soerabajasche bladen niets anders doen dan dagelijks hun fellen toorn slingeren naar de hoofden hunner vijanden.

De Chineesch-Maleische journalistiek staat en valt met het gehalte harer journalisten en daarom zou het, volgens den schrijver, aanbeveling verdienen, wanneer een Chineesch-Maleische journalistenbond in het leven werd geroepen, die zich ten doel stelde het peil der Chineesch-Maleische pers te verhoogen.

Wellicht dat de heer Th. H. Phoa, die te Bandoeng zijne organiseerende talenten reeds met zooveel succes ten toon spreidde, ook bereid zal worden bevonden in deze behulpzaam te zijn.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCHE KOLONIËN.

Om het groote belang van de zaak, geven wij uit een correspondentie in de N. R. Ct. de zinssnede weer, die, in een te Losberg door generaal Botha gehouden rede, duidelijk het standpunt omschrijft dat Zuid-Afrika heeft in te nemen.

„Aangaande het denkbeeld, geopperd door de Volkstem, dat, indien Groot-Brittanië in een oorlog gewikkeld wordt, het mogelijk en wenschelijk zou kunnen zijn, dat Zuid-Afrika neutraal bleef, zei generaal Botha, dat hij het een academische kwestie vond, maar het artikel in de Volkstem betreurde, aangezien het wantrouwen moest wekken, hetgeen de toenadering tusschen de twee blanke rassen in Zuid-Afrika belemmert. Verder trad de generaal in een beschouwing over het oorlogsrecht. Hij was van oordeel, dat Zuid-Afrika, deel uitmakende van het Britsche Rijk, onmogelijk neutraal kon blijven, terwijl een ander gedeelte van het Rijk in oorlog verkeerde. Een zelfregeerende kolonie, die zich dan onzijdig hield, zou zich z. i. moeten losscheuren van het Britsche Rijk. Hij hoopte, dat, als er ongelukkigerwijze oorlog kwam, men Hollandsch en Engelsch sprekende Afrikaanders, schouder aan schouder het gemeenschappelijke vaderland zou zien verdedigen."

***

De Times of Ceylon maakt zich ongerust over den groei van Sabang als mededinger van Colombo, vooral als kolenstation. De vermindering van de tonnenmaat der in Colombo ladende kolenschepen, wordt voor een deel aan Sabang toegeschreven, dat veel gemakken oplevert en prachtig gelegen is als tusschenpunt voor den handel op Oost-Azië.

FRANSCHE KOLONIËN.

De „Journal Officiel" bevat een reeks decreten van 20 October om de bevoegdheden van den Gouverneur-Generaal van Indochina vast te stellen, de samenstelling en de werkzaamheid te regelen van dat gewest, de machtsgrens te bepalen van den gouverneur van Cochinchina en de hoofdresidenten in de kolonie, en de reorganisatie aan te geven voor de budgetten van de kolonie en van haar onderdeelen.

Is het geheele samenstel der decreten voor het gouverneur-generaalschap, dat, als Indochina, de kolonie Cochinchina, de protectoraten Annam, Tonkin, Cambodja, Laos en het territoir Kwang-Tchéoe-Wan omvat, de kennisname overwaard, wij kunnen hier slechts een kijkje geven op enkele punten.

De Gouverneur-Generaal heeft alleen het recht met de regeering te correspondeeren. Hij correspondeert rechtstreeks met de gezanten en de consuls van Frankrijk in het Verre-Oosten, eveneens met de ministerieële departementen in het moederland. Diplomatieke onderhandelingen kan hij alleen aangaan op autorisatie van de Fransche regeering.

De Gouverneur-Generaal is verantwoordelijk voor de inwendige en uitwendige verdediging van het gebied, hiertoe beschikt hij over de krijgsmacht te land en te water, die in het gewest aanwezig is. Hij mag in geen geval het rechtstreeksch bevel over de troepen uitoefenen. De leiding der operatiën is aan de militaire autoriteit voorbehouden, die er hem verantwoording over verschuldigd is; gevallen van noodweer uitgezonderd mag geen operatie ondernomen worden zonder machtiging van den Gouv.-Generaal.

Hij wordt terzijde gestaan door een Conseil de gouvernement aldus samengesteld: De Gouverneur-Generaal, voorzitter; de divisie-generaal, opperbevelhebber der troepen; de algemeene secretaris; de gouverneur van Cochinchina en de hoofdresidenten van Annam, Tonkin, Cambodja en Laos, de afgevaardigde van Cochinchina, de procureur-generaal, hoofd van het departement van justitie; de directeur van financiën; de inspecteur-generaal van publieke werken; de idem van den gezondheidsdienst; de directeur van douanen en regies; de trésorier-generaal; de bevelhebber der zeemacht; de voorzitter van den Kol. Raad in Cochinchina; de gekozen vertegenwoordigers van Annam-Tonkin en Cambodja; de voorzitters der handelskamers in Saigon, Hanoi en Haiphong; de idem der landbouwkamers van Cochinchina en Tonkin; de idem der kamers voor handel en landbouw in Annam en Cambodja. Vervolgens vijf Inlandsche notabelen, een voor elk der samenstellende landen, deze worden op voorstel van den betrokken gouverneur of hoofdresident elk jaar aangewezen door den Gouverneur-Generaal. Eindelijk heeft het hoofd van het kabinet een adviseerende stem.

Deze Raad, van ingewikkelde samenstelling, komt minstens één keer per jaar bijeen. De „inspecteur général des colonies, chef de mission" et de „inspecteur du contrôle financier" hebben recht de zittingen bij te wonen.

In dien Raad worden het algemeene budget en die der samenstellende landen vastgesteld, evenals de administratieve rekeningen; hij bepaalt 't bedrag der belastingen en subsidies voor elk der landen van de unie; hij keurt de omslag, de heffing, de verdeeling der rechten over het algemeene en de bijzondere budgetten goed. Hij geeft zijn advies betreffende alle

P. ABRAHAMSON,
HOFJUWELIER.
VEENESTRAAT 27. Tel. 2515. SPUISTRAAT 56/58. Tel. 40. PRINSESTRAAT 34. Tel. 2823.
DEN HAAG.
INKOOP tot de hoogste waarde van INDISCHE BRILLANTEN, DIAMANTEN, GOUD, ZILVER en PLATINA. TAXATEUR.

Voor gemeubileerde Woningen
wende men zich tot de Firma
N. V. v/h. CORSMIT BROSSOIS & Co.
Korte Voorhout 12A - Tel. 811 & 6423
die altijd Woningen beschikbaar heeft
om direct te betrekken.
Meer dan 100 tevredenheidsattesten ter inzage

A. SCHARENBERG,
HOFLEVERANCIER.
NIEUWZILVER- EN NIKKELWERKEN
HUISHOUDELIJK LUXE
TELEPH. INTERC. 2443.
HOOGSTRAAT 15, - 's-GRAVENHAGE.

EET GEEN KLEF BROOD.
De Luxe-Bakkerij
SUMMUM LEVERT - HET -
SMAKELIJK DOORBAKKEN en bovendien VERPAKT zonder prijsverhooging.
Telef. 1035. Prinsegr. 126—126a. 's-GRAVENHAGE.

KOSTKINDEREN.
Bij onderget., oud-hoofdonderw. (gep. O.-I. Ambten.) te ARNHEM, bestaat gelegenheid tot plaatsing van een paar schoolgaande kinderen.
De schoone omstreken, de gezonde ligging en de vele onderwijsinrichtingen doen vele Indische families zich hier vestigen.
Toezicht op de studie verzekerd.
S. J. H. VAN MERKOM,
DULLERTSTRAAT 1 - ARNHEM.

Perry & Co.
Plein - DEN HAAG
KAMMEN & BORSTELS

CORN. DE JONG ZEESTRAAT No. 65 DEN HAAG
ATELIER VOOR MODERNE FOTOGRAFIE
UITVOERING VAN FOTOGRAFIEËN IN ALLE PROCÉDÉS AQUAREL, OLIEVERF EN PASTEL
SPECIALITEIT VOOR KINDEROPNAMEN
VERGROOTINGEN EN REPRODUCTIES

M. SENTEUR,
Magazijn van SALON-, EET- en SLAAPKAMER-MEUBELEN, TAPIJTEN, Enz. Enz.
MEUBELMAKERIJ, BEHANGERIJ en STOFFEERDERIJ.
Complete Meubeleering -:- Verhuizingen.
TOCHTLATTEN met plaatsing 30 Cent per Meter.
Weimarstraat 172 - DEN HAAG.

door den Gouverneur-Generaal aan zijn oordeel onderworpen vraagstukken.

De Gouverneur-Generaal kan over de verschillende punten, behalve de vaststelling van het budget, een permanente commissie uit den Raad hooren; deze is samengesteld uit de leden, die tegenwoordig zijn ter plaatse waar de bijeenroeping geschiedt.

De deelen, die tezamen Indochina vormen, bezitten administratieve en financiëele autonomie, onder opperleiding van- en in samenwerking met den Gouverneur-Generaal, en binnen omschreven perken.

Het algemeen budget kan steun krijgen van het moederland, of er bijdragen voor op te brengen hebben. De bedragen hiervoor worden jaarlijks vastgesteld bij de wet.

Evenzoo kan 't algemeene budget van de samenstellende deelen bijdragen ontvangen of hun steun geven, ter beslissing van den Gouv.-Gen. in rade.

De Gouverneur-Generaal in rade kan de voornaamste centra tot gemeenten verheffen, wier wijze van bestuur en beheer dan bij afzonderlijke besluiten geregeld wordt.

TRIPOLI.

Reeds teekent het verloop zich zooals wij 't voorspeld hadden. Gemakkelijke overwinningen op zee en nabij de kust tot inzet, daarna groote moeilijkheden door een veerkrachtig verzet van de Arabische Mahomedaansche bevolking. Zelfs is dit laatste spoediger krachtig aangepakt dan wij hadden verwacht.

De Italianen zitten in een combinatie van kustversterkingen, die echter front maken naar het binnenland. Zij worden daar bestookt door Turksche afdeelingen, die goed geleid blijken, en door Arabische troepen, die zeer ondernemend schijnen. Van schermutselingen is het reeds tot gevechten gekomen en, niettegenstaande de Italiaansche zeer strenge censuur, weet men van meerdere honderden dooden. De cholera speelt daarnaast een akelige rol, die aan den geestdrift der Italianen begrijpelijkerwijze afbreuk doet. Reeds zijn de aanvankelijke overwinnaars aan het terugkrabbelen.

De nieuwe meesters vatten wantrouwen op tegen de bewoners der bezette plaatsen — de oude geschiedenis als het tegen loopt! —, zij zien overal verraad, treden er zonder genade tegen op. Kort recht, slecht recht, hard recht! Dit wekt weerwraak op, waarbij het geloofsfanatisme nog meewerkt om de strijders tot beulen te maken. Bij een afval der in schijn reeds onderworpen Inlanders, verdwijnt alle vertrouwen. De Europeesche particulieren achten zich niet meer veilig. De Italianen zitten met hun ruim 40.000 man troepen nu al opgesloten, zonder plan, zonder stelsel hoe verder door te tasten. In het leger is de aardigheid eraf; het aantal vrijwilligers schiet al te kort, de strijders moeten aangewezen worden. De Italiaansche bevolking spreekt meer van de cholera, dan van den krijgsroem.

Handel en nijverheid beginnen luide te klagen over de oeconomische gevolgen, groote verliezen, verplichten stilstand van ondernemingen. Het rijk raakt diep in de schuld.

De kanonnade van Bengazi, tegen gedane belofte in, verplicht door de marine volbracht, brengt Italië in moeilijkheden met andere Europeesche mogendheden, wier onderdanen daarbij gesneuveld of gewond zijn. —

In Italië taant de geestdrift voor den onzaligen oorlog; bij Turk en Arabier vlamt de geestdrift op voor den heiligen strijd.

WEST-AFRIKA.

In beschouwingen, die Harris, Engelsch missionaris in de Kongo, vertegenwoordiger van de Vereen. tegen slavernij en tot bescherming van den Inlander, publiceert in de Manchester Guardian, zegt hij o.a.: Het meest opvallende feit, dat mij getroffen heeft in de Fransche, Duitsche, Spaansche- en vooral in de Portugeesche koloniën, is, dat de besturen, zelfs nog niet in theorie de economische voordeelen hebben erkend van de voortbrenging van cacao op kleine perceelen, eigendom van Inlanders, boven die van exploitatie door syndicaten. Deze laatste vergt contrôle door Europeanen en daardoor aanzienlijke uitgaven, te meer hier waar het Europ. personeel na elk 1 à 2 jaar met verlof gaat naar het moederland en geld verdiend moet worden voor het leven hier, het verlof en het pensioen. Alleen reeds in S. Thomé en Principe zijn meer dan 2000 Europ. surveillanten.

Volgens Harris moet een Inlandsche nijverheid, die niet werkt met die dure blanke krachten, noch ook met de contractueele moeilijkheden van ingevoerde werkkrachten, zeer in het voordeel komen. De Britsche kolonie van de Goudkust kan dit aantoonen. Een en twintig jaar geleden voerde zij geen cacao uit, thans 50 millioen pond.

De organisatie van die nijverheid is er allereerstvoudigst, zij is geheel in handen van de Inlanders, die eigenaars van kleine velden zijn. De blanke is, wat hij behoort te zijn, de tusschenpersoon voor den Inlandschen voortbrenger en den Europeeschen industriëel. De regeering steunt deze wijze van werken, tot aller voldoening.

INGEZONDEN.

Den Haag, 31 October 1911.

Aan de Redactie-Commissie van ,,Oost en West''.

Hooggeachte Redactie,

In het orgaan der vereeniging ,,Oost en West'' van 26 dezer wordt onder het hoofd ,,Van Vreemde Koloniën'' eene beschouwing gehouden over den handel op het Yangtse-gebied en daarin terecht Nederland achterlijk genoemd bij andere Westersche natiën. Op één gunstige uitzondering kan evenwel gewezen worden, er worden nl. groote hoeveelheden Ned.-Indische petroleum ingevoerd; de Bat. Petrol.-Mij. verscheept met hare Engelsche (Shell) tankstoomers volle ladingen petroleum rechtstreeks naar Hankau en Shanghai.

Hoogachtend, Uw dw.:

J. H. TISSOT VAN PATOT,
havenmeester in N.-I.

Ambarawa.

Anak Merbaboe oppert terecht bezwaren tegen uitbreiding van het militair kampement te Ambarawa en het vormen aldaar van een groot garnizoen. Ik was in 1869 en 1870 als luit.-kolonel, kommandant van het 2e bat. infanterie, bestaande uit vier Europeesche en twee Afrikaansche compagniën. Het kampement en de officierswoningen waren op ouden moerasgrond gebouwd. Mijn huis was steeds vochtig en ongezond, evenzoo de kazernes.

Er waren daar drie putten, waarvan het water de kleur had van koffie met melk. Dat water moesten de militairen drinken; weliswaar werd het eerst door leksteenen van vuil en modder ontdaan.

Eenige jaren geleden had een cholera-epidemie veel sterfgevallen in de kazernes veroorzaakt.

De toenmalige kapitein der genie G. E. V. L. v. Zuylen was naar Frankrijk gezonden om de artesische putboringen te leeren kennen. Hij was daarin volkomen geslaagd en had de noodige instrumenten naar Willem I (Ambarawa) medegebracht.

Een en ander deed mij besluiten, mij tot den kolonel Van Daalen, militair kommandant te Willem I, te wenden, met de klacht over het hoogst slechte drinkwater in de putten en verzoekende ten spoedigste tot artesische putboring over te gaan.

De kolonel benoemde eene commissie van officieren; deze bekeek de putten en vond het water daarin ellendig, maar er was niets aan te veranderen en het was altijd zóó geweest. Dit antwoord werd mij op mijn klacht medegedeeld. Ik was er zoo over verbitterd, dat ik het in een der dagbladen van Batavia publiceerde. Kolonel v. D. was woedend en sedert dien tijd kon ik geen goed meer bij hem doen.

Het heeft nog eenige jaren geduurd, eer men met de artesische putboring begon. Ik was reeds vertrokken.

Zou 't daar in Indië nog zoo toegaan?

Zeist, 24 October 1911.

K. H. O. VAN BENNEKOM.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

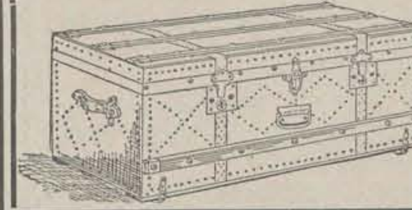
Een Zendings-Suikerfabriek.

In No. 38 van ,,De Banier, Christelijk Weekblad voor Indië'', schrijft C. C. over ,,Handel en Nijverheid in dienst der Zending'' en brengt daarbij de oprichting van een suikerfabriek ter sprake.

Hij zegt:

,,Dezer dagen las ik weer, dat aan een Europeaan vergunning was gegeven om in de residentie Kedoe een suikerfabriek op te richten. Bekend is welke uitstekende prijzen met de suiker worden gemaakt. Vooral dit jaar schijnt zeer voordeelig te zijn. Hoe groote winsten worden gehaald, weet ieder; enkele fabrieken — ik denk aan Kediri — maakten verleden jaar een winst van *f* 700.000. Waarom niet een suikerfabriek opgericht; ik zou zoo graag zeggen willen een model-suikerfabriek tevens; die zooveel mogelijk de algemeen bekende nadeelen en misbruiken (zijn er niet heel velen tegen de suikercultuur, omdat zij den Inlander niet geeft, waar hij recht op heeft) afschaft; die den Inlander goede prijzen betaalt voor zijn gronden; die eene betere salarisregeling geeft voor zijn Europeesch personeel, bijv. de ontzettend groote administrateurskosten laat vervallen; die zooveel mogelijk de Zondagrust handhaaft. Die... enfin, dat is van nader zorg. Een modelfabriek — die, juist omdat zij modelfabriek is, misschien of zéker een minder hoog winstcijfer zal maken — goed, maar stel dat jaarlijks een *f* 100.000 zuivere winst wordt gemaakt. Wat zouden we dan alweer een heel eind op streek zijn. —

N.V. BERLITZ-SCHOOL Mij.
welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.
Noordeinde alleen 42B, boven Maison KRUL.
Telefoon 6318.
TALEN: DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, ITALIAANSCH, SPAANSCH ENZ.
door ontwikkelde leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak vrij van dialect bezitten.
Om teleurstellingen te voorkomen, lette men vooral op het juiste adres Noordeinde 42b, boven maison Krul.

W. POPPINK, :-: :-: TELEFOON No. 4485.
Prins Hendrikstraat 141—143, Den Haag.

Geheel gepantserde Hutkoffers. Voor het bagageruim, 100 cM. lang, 50 cM. breed, 50 cM. hoog, m. bak f 12.50. Voor de hut 100 cM. lang, 50 cM. breed, 36 cM. hoog, m. bak . f 11.50. Voor de hutten der nieuwe booten 100 cM. lang, 50 cM. breed, 40 cM. hoog m. bak f 12.—

RIPPEN
PIANOHANDEL
PIET HEINSTRAAT 42
ELANDSTR. 17 TEL. 4683
VERHUREN STEMMEN

J. VAN MOORSEL,
SCHOOLSTRAAT 27 - Telephoon 2014.
EERSTE HUIS in Stoffen,
Katoentjes en Flanellettes.
Specialiteit in Witte Goederen en Lingerie's.

NOORDEINDE 58
DEN HAAG.
E. Hillmer,
HEEREN MODEARTIKELEN
en HOEDEN.
DEN HAAG
NOORDEINDE 58.

P. A. W. PHILIPPONA,
41 Hoogstraat - Den Haag.
Specialiteit in TAFELSERVIEZEN.
Garantie van Bijbestelling.

B. DERKSEN
Brood- en Beschuitfabriek
,,De Oude Vette Hen''
bij het Raadhuis Den Haag Tel. 2480.
Geregelde bezorging door alle wijken van Den Haag, Scheveningen en Rijswijk.
LUNCHROOM.
AFTERNOON-TEA.

Natuurlijk vervallen voor de aandeelhouders de hooge dividenden en zou het geld moeten worden opgenomen tegen een vaste rente, die, dunkt me, niet eens zoo laag behoeft te zijn.

Ik geef mijn voorstel graag voor beter. Mijn doel was niet anders, dan de aandacht hierop te vestigen en de vraag te stellen: Als een particulier — die zelve langen tijd als onder-administrateur werkzaam was op een fabriek (ik laat nu buiten beschouwing of hij persoonlijk die onderneming begint, dan wel of hij door een vereeniging, bank of anderszins daar wordt „gezet") en dus het klappen van de zweep kent, — er heil in ziet om in deze tijden nog een nieuwe suikerfabriek op te richten, kan dan ook de Zendings-Handelsvereeniging niet een dergelijke fabriek opzetten?

De uitwerking dezer plannen laat ik gaarna aan meer bevoegden over."

De pest te Malang.

In het „Maandblad voor de Ziekenverpleging" schrijft een pleegzuster te Malang over hare bevindingen gedurende de pest-epidemie.

Aan de Java-Bode ontleenen we er het volgende aan:

„Hoe de Inlander over de ziekte denkt en er naar handelt, zou om te lachen zijn, als het niet zoo droevig was. Een paar gevallen wil ik hier mededeelen:

In een kampong (buurt) was een kind aangetast; het kamponghoofd rapporteerde het geval aan den dokter. Het kind werd mooi gemaakt, kreeg ringen om armen en beentjes, en zat tusschen andere kinderen op het erf. De dokter kwam en vroeg aan de moeder wie van de kleinen ziek was; de moeder wees het kind aan, en op de vraag wat het kind scheelde kreeg de dokter ten antwoord: „panas-sedikit" (een beetje koorts). Juist op het oogenblik dat de dokter de temperatuur wilde opnemen, gaf het kind een golf bloed op en stierf kort daarna. Het bleek longenpest te zijn.

Een ander geval is gebeurd op een koffieperceel: Een man werd aangetast en de administrateur liet hem naar een barak brengen. De familie werd geïsoleerd. 's Avonds stierf de man. Des avonds slopen de familieleden stilletjes naar de barak en bleven verder den geheelen nacht bij het lijk waken. Den volgenden morgen, zeer vroeg, werden ze opgemerkt door een der geëmployeerden, die hen streng liet bewaken. De oppasser, die strikte orders had gehad, liet de menschen gewoon doorgaan, had hun misschien zelfs wel een boodschap gestuurd. Tegen het fatalisme van de Inlanders valt heusch niet te strijden. „Het is alles de wil van Allah", zeggen ze En dan schikt de Javaan zich in zijn lot."

Mededeelingen over Rubber.

Het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel heeft een aanvang gemaakt met de uitgifte van een serie „Mededeelingen over Rubber", waarvan het eerste nummer handelt „Over het pekkig worden" en geschreven is door dr. K. Gorter.

Daktyloskopie en anthropologie.

In het Tijdschrift voor Geneeskunde geeft Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan, aan de hand van talrijke tabellen, een artikel over daktyloskopisch onderzoek bij de Niassers. De schrijver besluit:

„Een gevolgtrekking omtrent de anthropologische beteekenis der daktyloskopie, is uit deze gegevens nog niet met zekerheid te maken; daarvoor is het vergelijkmateriaal te gering. Waar wij echter bij de drie groepen, de Niassers, Menangkabau-Maleiers en Europeanen in verscheidene opzichten zulk een opmerkelijke overeenkomst hebben vastgesteld, begint men wel te twijfelen aan de waarde der daktyloskopie als anthropologisch diagnosticum. Echter wij moeten ons oordeel opschorten, totdat van meer zijden in ruime mate vergelijkmateriaal geleverd is. Ik druk den nadruk op het „in ruime mate", want kleine aantallen zijn ook in dit opzicht, gelijk in het algemeen in de anthropologie, slechts van ondergeschikt belang. Er doet zich hier voor mij een welkome gelegenheid voor daarop nòg eens te wijzen. Mijns inziens is er in de anthropologie tot heden toe nog te veel gefilosofeerd, getheoretiseerd en gefantaseerd, echter te weinig materiaal verzameld.

Na in dit verband te hebben gewezen op de onmogelijkheid, waarin hij dientengevolge verkeert om zijn anthropologisch materiaal uit Nias te vergelijken met een gelijksoortig materiaal van naburige stammen, bijv. van de Bataks, doet hij opmerken hoe wenschelijk het zou zijn, als de anthropologen in hun mededeelingen ook hun cijfers gaven.

Er zitten natuurlijk in elk groot anthropologisch materiaal verschillende vraagstukken; zijn de cijfers medegedeeld, dan kan elke belangstellende daaruit halen wat hij voor zijn bijzonder onderzoek behoeft. Temeer lijkt mij dat gewenscht, omdat er helaas nog weinig eensgezindheid bestaat bij de verschillende onderzoekers wat betreft hun anthropologische indeelingen. Wanneer echter de cijfers ter beschikking staan, is iedereen in staat, zoo noodig, het materiaal van anderen volgens eigen indeeling om te werken en aldus het vergelijkmateriaal te gebruiken.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

Inhoud der September-afl.: Schets van den aard en den omvang der rechten welke in de residentie Kedoe door de Inlandsche bevolking op de gebruiksaandeelen in den gemeentelijken grond worden uitgeoefend en beteekenis, welke aldaar thans nog aan de rechten der Inlandsche gemeente op deze gronden kan worden toegekend. Uit eene nota van den adjunct-inspecteur voor agrarische zaken Van der Marel. — De rechtstoestand van de geoccupeerde gronden in het gouvernement Sumatra's Westkust, door W. J. Kroon. — De Fransche koloniale politiek door L. van Vuuren. — Wijziging in de politieke contracten (slot), door Mr. J. C. Kielstra.

De strekking van laatstbedoeld artikel is de volgende: Mr. Kielstra is van meening dat het Gouvernement de vorsten ter Oostkust van Sumatra (Deli, Asahan, Siak, Serdang) niet onrechtvaardig heeft behandeld bij de vernieuwing der politieke contracten in 1907, en dat deze maatregel ongetwijfeld in het belang der Inlandsche bevolking een gebiedende eisch was.

Dat het vertrouwen der vorsten in de rechtvaardigheid van het Gouvernement door het gebeurde ten diepste zou zijn geschokt, zoo niet geheel vernietigd, gelijk de heer Michielsen en ook Mr. Van Deventer hebben beweerd, kan Mr. K., op gezag van ambtenaren ter Oostkust, niet toegeven. „Van hen hoort men, dat in het algemeen de zelfbesturen na de sluiting van de contracten zich zeer loyaal bij den nieuwen toestand hebben neergelegd, dat hun dientengevolge de bedoelingen van het Gouvernement volkomen duidelijk zijn geworden en dat zij nooit vóór de sluiting der nieuwe contracten zooveel medewerking en belangstelling hebben betoond bij het voeren van het bestuur als daarna."

Indisch Militair Tijdschrift.

De Sept.-afl. bevat o.m. de volgende opstellen: De diensthond in Indië (vervolg), door G. J. Tymstra. — Nog iets over op te leggen vergoedingen ingevolge art. 82 der Indische comptabiliteitsnet, enz., door H. Musch. — Eene von Moltke'sche verdediging van onzen Archipel (vervolg). — Een vliegmachine voor militair gebruik (vervolg), door W. J. Lucardie. — Samenwerking van Infanterie en Artillerie, door G. J. Nijweide. — Enkele beschouwingen naar aanleiding van „Verlofstractementen van officieren vergeleken met die der ambtenaren".— De werkkring van den paardenarts, lid der commissie tot aankoop van troepenpaarden, door J. v. Slooten. — Het Indische snelvuurberggeschut.

Prof. A. L. van Hasselt.

In de levensberichten der afgestorven medeleden van de Maatschappij der Nederlandsche letterkunde te Leiden (Bijlage tot de Handelingen van 1910-'11) is o.m. opgenomen een levensbeschrijving van Arend Ludolf van Hasselt (geb. 1848, overleden 30 Sept. 1909). Prof. Niermeyer heeft zich op uitnemende wijze van zijn taak gekweten en de groote verdiensten van den overledene — inzonderheid met betrekking op het wetenschappelijk onderzoek van Midden-Sumatra — in een helder daglicht geplaatst.

Een merkwaardige loopbaan heeft Prof. v. Hasselt gehad: Sergeant; klerk; commies; controleur B.B.; explorator; referendaris; resident; hoogleeraar. Wanneer men iemand — merkt terecht Prof. N. op — aan den aanvang van zijn loopbaan voorspelde, dat het lot hem achtereenvolgens al deze functies te vervullen zou geven, zijn zelfvertrouwen zou wel ongemeen moeten zijn, indien hij niet verklaarde aan een eenvoudiger bestaan de voorkeur te schenken.

Een voorstel van dr. S. H. Koorders.

Dr. S. H. Koorders heeft een korte brochure het licht doen zien, getiteld: „Ontwerp tot de stichting eener Indische afdeeling van 's Rijks Herbarium te Leiden, in verband met het in Nederland opgerichte Koloniaal Instituut en de daarmede verbandhoudende reorganisatie van het naar Amsterdam overgebrachte Koloniaal Museum van Haarlem."

De schrijver hoopt, dat een gedeelte van het toegezegde jaarlijksche subsidie aan het Koloniaal Instituut ad *f* 50.000 zal kunnen worden aangewend voor de stichting eener Indische afdeeling aan het Herbarium te Leiden. De in dat Herbarium liggende collecties van Indische planten leveren op zich zelf reeds een rijk veld van studie op, maar nog meer indien die collecties aangevuld worden met de thans te Buitenzorg bewaarde Indische herbarium-collec-

VERKOOPHUIS
GROOT HERTOGINNELAAN 103 **DEN HAAG**
Tramhalte lijn 3 : : VALERIUSSTRAAT.
Eenig adres voor hen die zich goed en voordeelig van nieuwe of TWEEDEHANDS-MEUBELEN willen voorzien.
DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND van 10—4 uur.

HOTEL VAN ZEBEN - CAFÉ-RESTAURANT,
Wagenstraat 44, TEL. 411. DEN HAAG.
LOGIES met ONTBIJT vanaf f 1.50, PLAT DU JOUR van 12-2 uur à f 0.50, DINERS vanaf f 0.80 en hooger van 4½-7½ uur. Restaurant à la Carte gedurende den geheelen dag.
Aanbevelend, v. **ZEBEN.**

S. J. ROTTEVEEL,
Galileïstraat 58. — Telefoon 3197.
Koloniale waren, Comestibles.

ONTWAKING
ALGEMEEN MAANDSCHRIFT VOOR LETTEREN, KUNST, SOCIOLOGIE EN WETENSCHAP.
ONDER REDACTIE VAN:
GEORGES EEKHOUD, JACQUES MESNIL, LOD. BAECKELMANS, ARY DELEN, WILLEM GIJSSELS OSCAR SIX, GUSTAAF VERMEERSCH.
BESTUURDER: SEGHER RABAUW.
Uitgave van: „'t Kersouwken" te Antwerpen.
Administr. voor Holland: Overtoom 442, Amsterdam
Prijs per jaargang van 12 afleveringen f 3.—.
Losse afleveringen . . . . f 0.30.
PROSPECTUS en PROEFNUMMERS op aanvraag GRATIS.

Vestigt U in NIJMEGEN!
Voor inlichtingen wende men zich aan het SECRETARIAAT van
NIJMEGEN VOORUIT!
M. CROMMELIN, *Voorzitter.*
ALOYS B. JANSEN, *Secretaris.*

Au Corset Français.
DEN HAAG PRINSESTRAAT 98 Telefoon 5546. | LEIDEN VISCHMARKT 7 Telefoon 11.
CORSETTEN OP MAAT.
W. J. M. FREDERIKS Corsetière.

Sigaren- en Sigaretten-Magazijn „'T CENTRUM"
GORTSTRAAT 8,
tusschen Ketting- en Spuistraat DEN HAAG.
Vraagt **EL CONDE**
beslist beste 2½ Cents SUMATRA-SIGAAR.
Speciaal ingericht voor export naar OOST- en WEST-INDIË.
Ruim assortiment ST. NICOLAAS-CADEAUX.

Voor een juffrouw van goeden huize, fransch en duitsch sprekend, sedert drie jaar in betrekking als kinderjuffrouw bij twee jonge kinderen, wordt **plaatsing gezocht** bij eene naar INDIË vertrekkende familie. Bij voorkeur Januari of Februari.
Uitstekende getuigen kunnen worden verstrekt.
Brieven onder motto **„Indië"** aan het Advertentie-Bureau J. CIKOT, Hoogstraat 7.

ties. Het Koloniaal Instituut zou dan van de aanwezigheid dier „zelfstandige" herbariumafdeeling gebruik kunnen maken om daarin door het Rijk bezoldigd botanisch-wetenschappelijk personeel geplaatst te krijgen, dat tot taak heeft: wetenschappelijk onderzoek der flora van Ned.-Indië en het aan het Koloniaal Instituut verschaffen van wetenschappelijke voorlichting omtrent de aan genoemde afdeeling ter determinatie ingezonden Indische planten.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 43: Verslag van den Sumatraspoorweg en van de Ombilinmijnen over 1910. — Soekaboemische Landbouwvereeniging.— Begrooting van Suriname voor 1912. — Kultuurberichten (De suikercampagne op Java. — De Gouvernementskoffiecultuur op Java. — De rietbranden in Kediri. — Het verbod van den rijstuitvoer in Ned.-Indië. — De stijging der rijstprijzen in het Oosten. — Enz.).— Kleine mededeelingen (De vooruitgang van Bandoeng. — Draadlooze telegraphie in het Oosten. — Uitbreiding van de koopvaardijvloot van Japan. — Enz.). — Financiëele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Voornaamste inhoud van No. 23: Pastoor Wilh. C. van den Heuvel S. J. (met portret), door L. B. M. Lammers. — De eeuwfeesten te Bandoeng (slot) (met afb.). — De petroleumbrand te Tandjong-Priok (met afb.) — Indische penkrassen (vervolg), door Oloei. — Noerani. Uit het leven eener Sumatraansche, door W. K. van Daalen (vervolg).

* *
*

Tenslotte zij gewezen op een opstel in het jongste nummer van „De Ingenieur", handelend over: Een kabelbaan over de Suriname-rivier in den spoorweg van Paramaribo naar Dam in de kolonie Suriname (met afb.), door F. P. Pietermaat.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscour.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m. 4 October 1911;
De Locomotief t/m 3 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 3 idem;
De Sumatrapost t/m 5 idem;
De Sumatrabode t/m 5 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 5 idem;
De Indische Mercuur no. 44;
Weekblad voor Ned.-Indië no. 24;
Handelsberichten van het Min. van Landbouw;
De Banier no. 39;
Bandera Wolanda no. 89;
Kort-Verslag Vergadering Tweede Kamer S.-G.;
Koloniaal Verslag 1911 Ned.-Indië. Mededeelingen van Staatkundigen Algemeenen aard.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Concept-notulen van de Hoofdbestuurs-Vergadering, gehouden te 's-Gravenhage, op Zaterdag den 28sten October 1911, des namiddags ten 2½ ure, in het lokaal der Vereeniging, Heulstraat 17.

Aanwezig zijn de navolgende leden: M. B. Rost v. Tonningen, voorzitter; A. B. J. Prakken, ondervoorzitter; E. van Assen, secretaris; J. H. Calmeyer (Apeldoorn); H. W. Scheuer (Leiden); F. E. Luitjes (Nijmegen).

Verhinderd waren: wegens ziekte: Mevrouw M. ten Bosch—Bosscher ('s-Hage) en de heer A. A. C. Harting, penningmeester; wegens andere redenen: C. de Vries (Amsterdam); L. A. H. Lamie (Arnhem); J. N. van Reyn (Breda); Mevrouw J. E. v. Oeveren—Van Schaik (Utrecht).

Afwezig waren: Mr. H. Smeenge (Amsterdam); T. Gerdes Oosterbeek (Apeldoorn) en Z. G. Ph. Marcella (Rotterdam).

Het eerelid der Vereeniging, de heer C. R. Bakhuizen van den Brink, vereerde de vergadering met zijne tegenwoordigheid.

De voorzitter opent de vergadering en merkt op, dat, aangezien het aantal aanwezige hoofdbestuursleden slechts 6 bedraagt, ingevolge al. 1 art. 9 van het huishoudelijk regelement, door het hoofdbestuur geen besluiten genomen kunnen worden.

De reglementen verzetten er zich echter niet tegen om de noodige besprekingen over de op de agenda gebrachte onderwerpen te houden en de uitkomsten daarvan, bij afzonderlijk schrijven, aan het ontbrekend aantal leden ter goedkeuring te zenden en op die wijze aan de genomen beslissingen de noodige sanctie te geven.

I. De vergadering zich hiermede vereenigende, heet de voorzitter het nieuwbenoemde hoofdbestuurslid, den heer H. W. Scheuer, welkom in het hoofdbestuur en verklaart gaarne, dat het hem, voorzitter, een aangename taak is, te zeggen het op bijzonderen prijs wordt gesteld, dat de heer Scheuer de hem aangeboden functie op zich heeft willen nemen.

De voorzitter beveelt de belangen der Vereeniging in zijne warme belangstelling aan en hoopt op zijn medewerking te mogen rekenen, die zich voorshands zal moeten uitstrekken tot het meer bekend maken van het doel en streven onzer Vereeniging en personen op te wekken als lid daarvan toe te treden.

II. De voorzitter vraagt verder, onder verwijzing naar het Koloniaal Weekblad van 13 Juli 1911, No. 28, waarin de notulen der vorige vergadering zijn opgenomen, of daarop door één der leden eenige aanmerking wordt gemaakt.

Niemand ten deze het woord verlangende, worden ze goedgekeurd en gearresteerd.

III. Met betrekking tot de onderwerpen, opgenomen onder No. 3 van de agenda, wijst de voorzitter op de voortdurende goede werking van:

a. het Informatiebureau, dat inderdaad een belangrijke tak van onze Vereeniging vormt, niet alleen door zijn talrijke adviezen en aanwijzingen van hen, die betrekkingen in Indië zoeken, maar ook door het verstrekken van inlichtingen op verschillend gebied in verband staande met Indische toestanden.

Het bureau stelt zich voor in het aanstaande jaar verhandelingen uit te geven over:
1e. het boschwezen in Nederl.-Indië (vermoedelijk reeds Januari a.s.);
2e. den geneeskundigen dienst in Nederl.-Indië;
3e. het onderwijs (Europeesch) in Nederl.-Indië;
alles ten dienste van de Nederlandsche jongelieden die zich voor die takken voor den dienst in Nederl.-Indië wenschen te verbinden.

b. Ten aanzien van de in Nederland studeerende jongelingschap uit Oost- en West-Indië mag de verwachting worden gekoesterd, dat ouders en voogden in de Overzeesche gewesten meer en meer het groote belang zullen inzien om gebruik te maken van de gelegenheid, die onze Vereeniging aanbiedt om toezicht te houden op de studiën van hunne zonen en pupillen en om hen daarin leiding en voorlichting te verschaffen.

Op een viertal tot dat doel ontvangen aanvragen werden de vereischte inlichtingen gegeven.

c. Ten behoeve van onze Vereeniging werd aan den Minister van Koloniën wederom het verzoek gedaan om voor het jaar 1912 een subsidie te verleenen van *f* 3000.—, waarop van Z. Excellentie het antwoord werd ontvangen, dat deze som op de Begrooting voor dat jaar is uitgetrokken.

d. Met de firma „Luctor et Emergo" is thans een contract gesloten om het Koloniaal Weekblad gedurende de jaren 1912 en 1913 te blijven drukken, uitgeven en expedieeren, doch thans zonder eenige vergoeding van de Vereeniging.

Daarentegen zal aan de Redactie meerdere kosten moeten worden besteed, om het blad meer en meer aan zijne bestemming te doen beantwoorden.

De vergadering een en ander goedkeurende, zal van deze beschikking aan de ontbrekende afwezige leden kennis worden gegeven.

IV. Het aantal leden blijft, volgens verdere mededeeling van den voorzitter, stationnair.

Al is eenige verbetering in de hoegrootheid der contributie te bespeuren, zoo is toch het totaal-bedrag nog verre verwijderd van hetgeen noodig is om eene krachtige actie van de Vereeniging te doen uitgaan.

Het maken van propaganda door de leden zelve is dringend noodig, terwijl daarvoor heden de noodige exemplaren van het geïllustreerde No. 43 van het Koloniaal Weekblad van dit jaar ter beschikking van de hoofdbestuursleden worden gesteld.

VI. Aan de orde is thans de goedkeuring van het gewijzigde reglement der Studie-commissie, zooals dat is vastgesteld in hare vergadering van 23 September 1911 sub I en waarbij besloten werd al. 3

EVERSEN & Co.
Tasmanstraat 142—148.
Telefoon 1854. DEN HAAG.
STALHOUDERIJ.
Levering van maand-Équipages.

S. P. VAN DER MAREL,
COPERNICUSSTRAAT 123. hoek Beeklaan.
TELEFOON 9104Y.
HET ADRES voor KRUIDENIERSWAREN en COMESTIBLES.
5% dividend.

W. KALDENBACH - 2e Sweelinckstr. 111
DEN HAAG.
ATELIERS VOOR HET ONTWERPEN VAN EENVOUDIGE, GOEDKOOPE EN SMAAKVOLLE WONINGINRICHTINGEN.
Teekeningen en begrootingen gratis voor belanghebbenden.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149.
VLEU ... ELS.
PIA ... NO'S.
KUNSTSPEL- ... PIANO'S.
ORG ... ELS.
VERHUUR.
PIANO's van f 5.— p.m. of f 50.—p.j. af.
VLEUGELS „ - 8.— „ „ - 80.— „ „
REPARATIE. STEMMEN.
RU ... IL.
Afd. Gebruikte Instrumenten.
SPECIALE INRICHTING voor de voor het GEREEDMAKEN TROPEN.

A. SCHRÖDER & Co.
GROENMARKT - 's-GRAVENHAGE
berichten de ontvangst van een uitgebreide keuze in
WOLLEN SPORTARTIKELEN
VOOR
HEEREN, DAMES EN KINDEREN

Modemagazijn „BRUSSEL",
Weimarstraat 61 DEN HAAG.
Speciale verkoop van
GEGARNEERDE DAMES-, JONGE DAMES- en KINDERHOEDEN.
CHAPELLERIE en BONTWERKEN.
AUG. W. J. BRÜNINGS.

Tandborstels - Badmutsen - Sponsen
Bandages en Gordels.
Wed. G. STREITWOLF,
TELEFOON 2413.
105, NOORDEINDE 105.

van art. 3 van het reglement voortaan te lezen als volgt:

„Zij (de commissie) kiest uit haar midden een „voorzitter, een ondervoorzitter, een secretaris en „een penningmeester of wel een secretaris-penning- „meester."

De voorzitter licht die wijziging toe en zegt, dat zij een gevolg is van het feit, dat de praktijk aanwijst bij eene vacature van voorzitter der Studie-commissie, zoo moeilijk een geschikt persoon is te vinden, die tevens lid is van het Hoofdbestuur, zooals het vroegere voorschrift verlangde.

In verband met een en ander gaf de voorzitter in overweging de wijziging goed te keuren.

Niemand ten deze het woord verlangende, wordt de wijziging goedgekeurd.

VII. De te Leiden gevestigde Studenten-afdeeling heeft ingediend ter goedkeuring door het hoofdbestuur het reglement, zooals dat in hare vergadering van de maand Mei 1911 is vastgesteld.

De voorzitter leest het reglement voor en wijst er op, dat het, als niet in strijd zijnde met onze Statuten en Reglementen, kan worden aangenomen.

Niemand ten deze het woord verlangende, wordt het reglement goedgekeurd.

VIII. Bij brief van 2 Mei 1911 had de Nederl.-Indische Handelsbank, Bijkantoor te 's-Gravenhage, aan het hoofdbestuur te kennen gegeven, dat het incasso-tarief was herzien en ons in den vervolge ƒ 0.25 per kwitantie, behalve commissieloon en porti in rekening zou worden gebracht in stede van ƒ0.10, zooals vroeger.

Een en ander gaf aanleiding tot eene correspondentie onzerzijds, met het gelukkig gevolg, dat de Ned.-Ind. Handelsbank heeft besloten ten opzichte van onze Vereeniging het oude tarief te handhaven, aangezien het hier gold eene nuttige Vereeniging op het gebied van Koloniale belangen.

De dank der Vereeniging zal aan de N.-I. Handelsbank worden overgebracht.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering door den voorzitter gesloten.

De Secretaris: E. VAN ASSEN.

De **maandelijksche samenkomst** van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging en de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op *Donderdag* den *19den November* 1911, 's avonds ten **8½ ure**, *Heulstraat 17, den Haag*.

Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

Van het Indisch Genootschap:

Algemeene vergadering op Dinsdag den 7en November 1911, des avonds te acht uur, in het lokaal van het Genootschap, v. Galenstraat 14.

Onderwerp: **„Het marine-vraagstuk voor Nederland en Nederlandsch-Indië."**

In te leiden door den heer C. DE VRIES.

Namens het bestuur,
Mr. Ph. KLEINTJES, Secr.

Van het Informatie-Bureau:
(Heulstraat 17).

Ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld personen, die in het bezit zijn van een door de Maatschappij tot bevordering der bouwkunst uitgereikt diploma van **bouwkundig teekenaar,** ten einde te worden benoemd tot teekenaar bij het departement der burgerlijke openbare werken daar te lande.

De bezoldiging dezer teekenaars zal bedragen ƒ 150 's maands, met 6 driejaarlijksche verhoogingen elk van ƒ 25 's maands, met dien verstande, dat de eerste verhooging niet wordt verkregen dan na het voleindigen van het 25e levensjaar en de diensttijd vóór het bereiken van die leeftijdsgrens slechts aanspraak kan geven op ééne verhooging.

Deze beperking geldt niet ten aanzien van hen, die reeds diensttijd hebben in Nederland, bij rijk, provincie of gemeente, polderbestuur e.d.g., in zoover, dat die diensttijd voor de helft zal medetellen bij de berekening van het aanvangstraktement.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2% ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5% als gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Ned.-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over één maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk één maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in 12 maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan 9 jaar bedraagt.

Zij, die voor uitzending naar Nederlandsch-Indië in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma en bewijzen van practische werkzaamheid;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

c. hunne geboorteakte;

d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke dat voldaan is aan de verplichtingen, welke uit de wet op de nationale militie voor hen zijn voortgevloeid.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal en den leeftijd zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Ind. dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der 2de klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van ƒ 1000;

c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ60 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederl.-Indië.

Zij, die ter beschikking van den Gouv.-Generaal worden gesteld, verbinden zich tot teruggave van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Ned.-Indië, anders dan tengevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Ned.-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

(Ned. Staatscourant van 22 en 23 October 1911, No. 248.)

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 8 Sept. 1911. No. 72.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den controleur B.B. C. F. Gonsalves; 1 jaar aan den onderdirecteur van de Landskoepokinrichting W. A. Borger; den ass.-resident P. W. van den Broek en den inspecteur 1e kl. M. A. van der Sprong.

Ontslagen: de ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten P. Mijer.

Benoemd: tot notaris-vendumeester te Fort de Kock H. E. C. Chavannes; tot opzichter S.S. op Java B. A. R. O. N. Cramer; tot inspecteur bij den post- en telegraafdienst J. H. Holtzappel; tot adj.-secretaris bij de Wees- en Boedelkamer te Soerabaja W. J. Havenga; tot tijd. adj.-landmeter A. J. Schuitemaker; tot 1en subst.-off. bij het Hooggerechtshof van N.-I., Mr. J. R. L. Janssen; bij den Raad van Justitie te Batavia Mr. K. H. Corporaal; tot assistent bij het veeartsenijkundig laboratorium te Buitenzorg C. Bubberman; tot ingenieur B. O. W., G. J. Dijkerman; tot commies bij de S.S. op Java J. J. C. v. d. Hes.

Gesteld: ter beschikking van den proc.-generaal bij het Hooggerechtshof Mr. H. Oele; van den directeur-luit.-kol.-intendant W. J. Ch. van Bennekom.

Benoemd: tot lid van de Algem. Rekenkamer den [sic] teur van het Binnenl. Best. J. F. Mirandolle.

Geplaatst: in de residentie Bali en Lombok de adsp.-civ. gezaghebber M. A. Monsjou.

Benoemd: tot onderwijzer te Bandjermasin A. J. Mook; tot hulponderwijzeres te Makasser mej. D. F. de Lizer, te Malang mej. F. M. E. L. van Kooten, te Pekalongan mej. J. H. Pieterse.

Overgeplaatst: naar Tasikmalaja de onderwijzer P. A. Hesse; naar Tjiamis W. Staal.

Militair Departement.

Ontslagen: wegens overgang in 's lands burgerl. dienst, eervol de luit.-kol.-intendant W. J. Ch. van Bennekom.

Bevorderd: tot 1en luit. der inf. de 2e luits. J. Hendriks, K. M. H. Karsen, W. G. Pluim Mentz, A. de Dieu Stierling, J. van Ardenne, L. W. van der Weide, C. H. van Schreven, A. H. Clerkx, J. van der Zee en W. A. Laverman.

Uit de Javasche Courant van 12 Sept. 1911. No. 73.

Civiel Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den ambtenaar F. G. Meis; 1 jaar aan den adj.-inspecteur voor agrarische zaken Ch. J. I. M. Welter; den comm. van politie J. P. H. Vernig; den ingenieur P. A. M. Karthaus.

Ontslagen: op verzoek eervol de leerl.-opzichter M. ter Beest; de klerken mej. E. S. J. Léon, N. C. Lans, L. W. M. Kreeuseler, A. F. W. Meijer, de alg. ontvanger K. E. Wilkens, de boormeester J. F. Jansz.

Benoemd: tot voorzitter van de landraden te Pekalongan en Batang Mr. A. J. H. L. Adam; tot 2en commies J. H. G. Hampel; tot commies 2e kl. J. A. D. G. Correljé; tot onderwijzer te Pangkalan-Brandan J. L. Dalmijn, te Tjiandjoer W. C. de Gast, te Serang P. J. Plaatsman, te Tegal L. M. de Vries, te Ternate P. den Hartog.

Militair Departement.

Verleend: 1 jaar verlof aan den majoor der inf. E. K. H. Pluim Mentz; 11 maanden aan den 1en luit. G. A. Perié.

Geplaatst: bij het 4e bat. de maj. A. J. Gooszen, te Bireuën de kapitein L. G. van Aken, bij het 6e bat. de 1e luit. W. H. Cassa, bij het 12e de idem G. P. Hoekman, bij het 4e de 2e luit. G. A. L. Lutz.

Indisch Restaurant
Vereeniging OOST EN WEST.
LAAN VAN MEERDERVOORT 187
TELEPHOON No. 2655.
INDISCHE KOKKIE
PLAT DU JOUR f 1.—
DINERS van f 1.50
UITZENDING van DINERS
- en allerlei SCHOTELS. -

WISBRUN & LIFFMANN.
VEENESTRAAT 35-37. Tel. 2503. DEN HAAG.
Dames Modeartikelen.
Zijden stoffen, Fluweelen, Kantstoffen.
Alle soorten Garneeringen, enz.
Balartikelen.

Voor den Handel en Industrie.
Indien U nog niet is geabonneerd, gelieve dan uw bedrijf (voor het desbetreffend vakblad) en adres op te geven. Zonder twijfel zal U zich abonneeren. Proefnr. wordt gratis gezonden.
Het Weekblad voor den Handeldrijvenden en Industrieelen Middenstand,
verschijnt in 4 verschillende édities.
Amsterdam = Amstel 18.

N. LOEB, Noordeinde 109.
Kleeding en Meubileering op termijnbetaling.
20 gulden, per maand 2 Gld.
40 „ „ „ 4 „
60 „ „ „ 5 „

P. B. VAN MOORSEL & Co.
KERKPLEIN 11-12 — NAAST HET HOOFDPOSTKANTOOR — TELEFOON No. 2898
TORENSTRAAT 5-6 DEN HAAG
GOEDKOOPST ADRES VOOR HET GEHEEL OF GEDEELTELIJK INSTALLEEREN VAN WONINGEN

MAGAZIJN INSULINDE
62 SPUISTRAAT. - Telefoon 3687. - DEN HAAG.
Beslist goedkoopst en soliedst adres voor Dames-, Heeren- en Kinder-Ondergoederen. — Onze prijzen zijn ver beneden elke concurrentie.
SPECIAAL INGERICHT voor Indische Families.

Firma Wed. A. VAN WINKOOP.
Hofleveranc. v. H.M. de Koningin en H.M. de Koningin-Moeder.
MAGAZIJN van:
Dames Handwerken en Luxe Artikelen.
Noordeinde 40. DEN HAAG. Tel. No. 2219.

ADVERTENTIËN.

Haagsche Philatelisten-Vereeniging

OPGERICHT 17 APRIL 1897

Erkend bij Kon. Besl. van 20 April 1903, No. 58, Staatscourant No. 110

De Vereeniging stelt zich ten doel:
1o. De bevordering der postzegelkunde in het algemeen;
2o. Het verzamelen van postzegels en poststukken tusschen hare leden te bevorderen en te vergemakkelijken.
In het bijzonder tracht zij dit te doen door:
a) het doen circuleeren van koopboekjes, samengesteld door hare leden;
b) het uitgeven van een tijdschrift;
c) het vormen van een bibliotheek;
d) het doen circuleeren van tijdschriften;
e) het houden van verlotingen;
f) het houden van bijeenkomsten.

Alle verdere inlichtingen worden verstrekt door den Secretaris-Penningmeester

TH. H. KLINKHAMER - Joan Maetsuyckerstraat 28.

AUG. SAVELKOUL,

v/h. J. VAXELAIRE & CIE.,

BATAVIA, AMSTERDAM, SEMARANG, SOERABAYA.

SPECIAAL ADRES voor

Indische Uitrustingen

EN

HEERENKLEEDING naar maat.

Voor inlichtingen of aanvragen wende men zich alleen tot mijn firma te *Amsterdam*, daar ik in Nederland geen filialen of vertegenw. heb.

VACANT

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes

Noordeinde 6 vis à vis Plaats — **BERNARD DRABBE** — DEN HAAG Telefoon 2162.

Specialiteit Indische Uitrustingen

Dunne Lingerie's, Katoenen Damast Tafelgoed, Bedlakens, Sloopen en Goelings in gegarandeerde Indische Maten :-:

BOEKJES MET VOLLEDIGE OPGAVE GRATIS

N.V. ELECTRISCHE DRUKKERIJ

LUCTOR ET EMERGO

:: 's-GRAVENHAGE ::

AMALIA VAN SOLMSSTRAAT No. 2—4

:: ELEMENTEN DER :: PRACTISCHE ASTROLOGIE

DOOR

A. E. THIERENS

Dit werk van circa 13 vel druks zal bevatten hetgeen in cursus-vorm te Den Haag, Arnhem en Nijmegen (1910-1911) werd behandeld, en zal ook in den vervolge door den schrijver als leiddraad bij cursussen worden gebruikt.

Het tracht een schets te geven van de *logische grondslagen*, waarop de *practische astrologie* berust.

Het werk wordt uitsluitend gebonden in den handel gebracht.

Prijs . . f 4.50

Uitvoerig prospectus wordt op aanvraag gaarne toegezonden

Van denzelfden schrijver verschenen in 1910:

Theosofie, de Theos. Vereeniging en de Theos. Beweging, 50 pag. 8⁰ royaal { ing. *f* 0.25 / geb. „ 0.65

Drie Opstellen over Karaktervorming en Opvoeding, 100 pag. 8⁰ kl. med. . . { ing. „ 0.50 / geb. „ 0.80

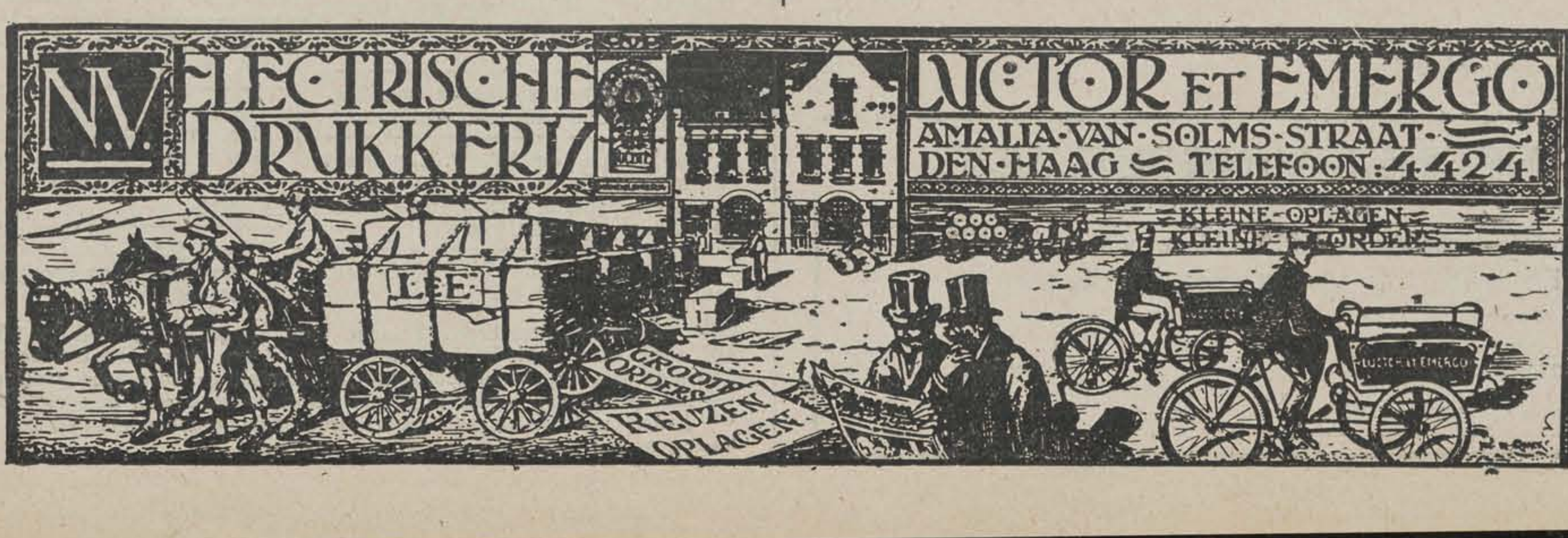
DE NIEUWE GIDS

[MEDE NIEUWE SERIE VAN DE TWINTIGSTE EEUW EN HET TWEEMAANDELIJKSCH TIJDSCHRIFT]

MAANDSCHRIFT VOOR LETTEREN, KUNST, WETENSCHAP EN WIJSBEGEERTE ∴ ∴ ∴

ONDER REDACTIE VAN: Dr. A. ALETRINO, Dr. H. J. BOEKEN, LODEWIJK VAN DEYSSEL, Mr. FRANS ERENS, WILLEM KLOOS, JAC. VAN LOOY, FRANS NETSCHER ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴

UITGAVE N. V. ELECTR. DRUKKERIJ „LUCTOR ET EMERGO" DEN HAAG :: AMALIA VAN SOLMSSTR. 2-4 :: TELEPH. 4424

Weekblad voor Indië,

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS,
te SOERABAJA.

Prijs per 3 maanden f 2.50

Men kan zich abonneeren bij den agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk belang" NIEUWE MOLSTRAAT 20, DEN HAAG.

KRUL'S KONINKLIJKE FABRIEK
van uitsluitend prima kwaliteit Chocolade, Fijne Bonbons, Enz. Hofleveranc.

KRUL's CHOCOLAT SUISSE

Geheel volgens Zwitsersche methode bereid.

KRUL's HAAGSCHE HOPJES

Waarborgen een uitmuntend van ouds bekend fabricaat.

Noordeinde 44 - DEN HAAG - Telefoonnrs. 3165-3167.

Bekend adres van verzendingen naar INDIË voor het SINT-NICOLAASFEEST, ook direct aan particulieren.

A. A. BOLT = CONFISEUR PATISSIER

HOFLEVERANCIER.

BANKASTRAAT 4c, 4d, 4e, 4f -:- 's-GRAVENHAGE.

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.

Ook verkrijgbaar in „BOEATAN", Heulstraat 19.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op ....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar gesteld:

a. Onze West:
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat No. 56.

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch, Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Een geg. korporaal konstabel K. N. M. voor huisbewaarder, bureauknecht, geldinkasseeren, enz.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in LAAN v. MEERDERVOORT 187 voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.